

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН САЛАМАТТЫКТЫ САКТОО  
МИНИСТРЛИГИ  
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ  
МИНИСТРЛИГИ  
БИМге КАРАШТУУ ЖОГОРКУ МЕДИЦИНАЛЫК ЖАНА  
ФАРМАЦЕВТИКАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ БОЮНЧА  
ОКУУ-УСУЛДУК БИРИКМЕ**

Стоматология 560004 адистиги боюнча ЖОЖ бүтүрүүчүлөрүнүн  
дипломго чейинки  
**КОМПЕТЕНЦИЯЛАР КАТАЛОГУ**

**Бишкек 2018**

**Стоматология 560004 адистиги боюнча ЖОЖ бүтүрүүчүлөрүнүн дипломго чейинки компетенциялар каталогу**

**Иштеп чыккандар курамы:**

**проф. Калбаев А.А., проф. Куттубаева К.Б., м.и.д. Чолокова Г.С., доц. Ургуналиев Б.К., доц. Эргешов С.М., доц. Курамаева У.К., доц. м.а. Абасканова П.Д., доц. Давлетов Б.М., асс. Бактыбеков С.Б., асс. Калиев М.Р. Борончиев Т.Т., Момушова М.Т.**

**Каталогду рецензиялагандар:**

- 1. Бишкек ш. №2 ШСП башкы дарыгери, м.и.к. Баширов М.Б.**
- 2. КЭУнун СКД МВШМ кафедрасынын профессору, м.и.д. Юлдашев И.М.**

**И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын ОУПК отурумунда стоматология боюнча бекитүүгө сунушталган жана каралган №\_\_\_ протоколу, «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2018-ж.**

**И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын БОУК отурумунда стоматология боюнча бекитүүгө сунушталган жана каралган №\_\_\_ протоколу, «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2018-ж.**

## **МАЗМУНУ**

ТҮШҮНДҮРМӨ

1 ГЛАВА. ЖАЛПЫ МИЛДЕТТЕРИ

2 ГЛАВА. СИМПТОМДОР /МАСЕЛЕЛЕР

3 ГЛАВА. ДИСЦИПЛИНАРДЫК МИЛДЕТТЕР

4 ГЛАВА. ДАРЫГЕРЛИК КӨНДҮМДӨР/МАНИПУЛЯЦИЯЛАР

## Түшүндүрмө

Дипломго чейинки жалпы практикадагы стоматолог дарыгер адистиги - дарт коюу, алдын алуу жана дарылоо боюнча теориялык жана практикалык терең билимге ээ болгон жана дипломдон кийинки кесиптик даярдыгын камсыз кылат. Стоматологиялык бейтаптарга алгачкы медициналык-социалдык ошондой эле адистештирилген жардам көрсөтүүгө юридикалык укук берет.

Компетенциялар каталогу стоматологиялык оорулардын структурасын жана Кыргызстандагы стоматологиялык практикада көп кездешкен медициналык көйгөйлөрдү эске алуу менен түзүлөт жана жогорку кесиптик билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына жооп берет. Мамлекеттик жогорку кесиптик билим берүү стандартына ылайык, бүтүрүүчү төмөнкү иш-аракеттерди өздөштүрүшү керек:

- Профилактикалык
- Диагностикалык
- Дарылоо
- Реабилитациялоо
- Билим берүүчүлүк
- Уюштуруу-башкаруучулук
- Илимий-изилдөөчүлүк.

Бул каталог көрсөтүлгөн иш-чараларга ылайыктуу төмөнкү милдеттерди аныктайт:

- Жалпы практикадагы стоматолог-дарыгердин дипломго чейинки билиминин максаты жана мазмуну
- Жалпы практикадагы стоматолог-дарыгердин компетенциясынын, билиминин жана билгичтигинин деңгээли.

### **Төмөнкүлөр штелип чыгат:**

- Жалпы практикадагы стоматолог-дарыгерди даярдоо программасы
- Окуунун ар кандай баскычтарында студенттерди жана дарыгерлерди даярдоонун сапатын баалоо критерийлери
- Жалпы практикадагы стоматолог-дарыгерди аттестациялоодогу типтүү талаптар
- Бейтаптарды текшерүү, дарылоо, реабилитациялоо, байкоо жүргүзүү стандарттары

### **Уюштуруу:**

- Окуу процесси
- Медициналык ЖОЖдорго тапшырган абитуриенттердин кесиптик багыты

### **Өткөрүлөт:**

- Бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоо

Практикалык ыңгайлуулук үчүн каталогдогу тапшырмалар төмөндөгүдөй бөлүштүрүлөт:

1-глава Жалпы маалыматтар

2-глава. Симптомдор/Маселелер

3-глава. Дисциплинардык милдеттер

4-глава. Дарыгерлик манипуляциялар

**1-главада** бүтүрүүчү өздөштүрүүгө тиешелүү жалпы жана атайын компетенциялардын тизмесин камтыйт.

**2-главада** дарыгерлик практикада оорулуу абалы, даттануусу жана симптомдору каралат. Бүтүрүүчү оорулуу абалын симптомдор/маселелер менен баалаганды жана дифференциялык диагностиканы билиши керек. Бүтүрүүчү тиешелүү диагностикалык, терапиялык, социалдык жана профилактикалык иш-чараларды сунуштап, өмүргө коркунуч келтирген шарттарда тез жардам көрсөтүшү керек.

Симптомдор/көйгөйлөр пайда болуу жана жайылуу жыштыгы боюнча тандалат. Сейрек симптомдор/көйгөйлөр кечиктирилгис жардам бейтаптын өмүрүн сактап калат, же убагында жардам көрсөтпөсө бейтапка зыян келтириши мүмкүн деген принципке ылайык тандалган.

**3-главада** дисциплина боюнча милдеттер көрсөтүлгөн. Ар бир дисциплинада бүтүрүүчү билиш керек болгон патологиялык оорулардын тизмеги «Клиникалык абал» блогуна камтылган.

Билим деңгээлин көрсөтүү үчүн төмөнкү градация колдонулат:

	1-деңгээл	2-деңгээл
Клиникалык абал	<p>Бүтүрүүчү төмөнкү клиникалык учурларда багыт алууну билиш керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• алдын ала диагноз коюуну,</li> <li>• деталдаштырбай, жалпы аныктоону,</li> <li>• адиске кеңеш алуу үчүн жибереш керек</li> </ul>	<p>Бүтүрүүчү клиникалык учурларда төмөнкүлөрдү чечиш керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• анамнез чогултууну,</li> <li>• физикалык текшерүү жүргүзүүнү,</li> <li>• типтүү даттанууларды жана симптомдорду активдүү издөөнү жүргүзүү</li> <li>• эпидемиологиялык маалыматтарды, лабораториялык изилдөө методдорунун натыйжаларын эске алуу менен тиешелүү диагностикалык жана терапиялык иш-чараларды</li> </ul>

		уланта алат. <ul style="list-style-type: none"> <li>• пациентке зарыл болгон диагностикалык, дарылоо жана калыбына келтирүү иш-чараларынын маңызын туура түшүндүрүп берүүнү.</li> </ul>
Теориялык негиздер	Бүтүрүүчүнүн жалпы билим деңгээли: <ul style="list-style-type: none"> <li>• түшүнүктү же процедураны анын ичинде көрсөтмөлөрдү, каршы көрсөтмөлөрдү жалпы баяндап бере алат,</li> <li>• белгилүү бир клиникалык кырдаалда ушул көрүнүштүн / процедуранын актуалдуулугун жана маанисин билет,</li> <li>• клиникалык кырдаалда процедураны туура аткарууну (клиникалык шарттарда, симулятордо, видео ж.б. тех. каражаттар менен иштөөдө)</li> </ul>	Бүтүрүүчүнүн практикалык колдонуу деңгээли: <ul style="list-style-type: none"> <li>• экспертизалардын натыйжаларын чечмелөөдө, пациенттерге дарылоо, алдын алуу жана калыбына келтирүү боюнча кеңеш бергенде, өз билимин колдоно алат.</li> </ul>

Ооруларды кароодо, патологиялык шарттарда бүтүрүүчү компетенттүүлүктү көрсөтүү үчүн төмөнкү тамга белгилерин колдот:

A	Оору диагнозу физикалык текшерүү ыкмаларынын негизинде түздөн-түз дарыгер тарабынан коюлат.
B	Кабылданбаган дарылоо схемаларын кошуп караганда дарылоону жеке дарыгер жүргүзөт.
C	Дарыгер бейтаптын абалын баалап, шашылыш чараларды көрө баштайт. Дарыгер клиникалык диагноз коюуга милдеттүү эмес, анын кечиктирилгис чаралары алдын-ала диагнозго негизделиши мүмкүн
D	Дарыгер профилактикалык иш-чараларды билет жана жүргүзө алат.

**4-главада** бүтүрүүчүнүн кайсы бир деңгээлдеги билгичтиктери менен манипуляциялары каралат.

Билим деңгээлин көрсөтүү үчүн төмөнкү градация колдонулат:

	1-деңгээл	2-деңгээл
Дарыгерлик манипуляциялар	<p>Бүтүрүүчү айрым практикалык тажрыйбаларды билиш керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• манипуляциялар принцибин түшүндүрүүнү</li> <li>• манипуляциялардын көрсөткүчтөрүн жана каршы көрсөткүчтөрүн ,</li> <li>• конкреттүү клиникалык учурларда клиникалык процедуралардын маанилерин</li> <li>• манипуляциялардын аткарылышын.</li> </ul>	<p>Бүтүрүүчү көндүмдөрдү ар дайым колдонууну:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- манипуляция принцибин түшүндүрүүнү,</li> <li>- манипуляцияны колдонуу техникасын,</li> <li>- өз алдынча аткаруу үчүн жетиштүү тажрыйба,</li> <li>- манипуляциянын натыйжасында алынган маалыматтарды чечмелей алат</li> </ul>

Бардык манипуляциялар шарттуу түрдө төмөнкү топторго бөлүнөт:

- оорулуунун анамнезин чогултуу жана сурамжылоо,
- маалымат менеджменти,
- физикалык изилдөө,
- жалпы манипуляция,
- кечиктирилгис жардам көрсөтүүдөгү манипуляциялар,
- манипуляциялар:

- терапевтикалык стоматология боюнча ,
- хирургиялык стоматология,
- ортопедиялык стоматология,
- балдар стоматологиясы.

Түшүндүрмөнүн жыйынтыгында бүгүнкү күнгө чейин бир дагы аналогиялык документтер өлкөдө иштелип чыга электигин көрсөтүүгө болот. Бул чыгарылыш КММАнын стоматологиялык факультетинин бүтүрүүчүлөрү үчүн компетенциялар каталогун иштеп чыгуунун 1-аракети болуп саналат.

### 1-глава. Жалпы милдеттер

Жалпы милдеттерди жалпы жана адистик (кесиптик) компетенциялар түрүндө иштеп чыгат. Атайын компетенциялар дарыгердин кесиптик ишмердүүлүгү боюнча бөлүштүрүлгөн. **560004 Стоматология** адистиги боюнча бүтүрүүчүгө стоматолог-дарыгер квалификациясын ыйгаруу Объектке багытталган программалоого (ОБП) жана учурдагы МАМ. ЖКББнын 3.4; 3.8 п.п. ылайык жүргүзүлөт жана төмөнкү компетенцияларды билүүгө тийиш:

### **а) универсалдык:**

#### Жалпы илимий компетенциялар (ОК):

ОК-1 - социалдык маанилүү көйгөйлөрдү жана процесстерди талдай алат, кесиптик жана коомдук ишмердүүлүктүн ар кандай түрлөрүндө гуманитардык, табигый илимдер, биомедициналык жана клиникалык илимдердин методдорун практикада колдоно алат;

ОК-2 - өзүн-өзү өркүндөтүү үчүн дүйнө таанымын, социалдык жана жеке маанилүү философиялык проблемаларын, негизги философиялык категорияларын талдоого жөндөмдүү;

ОК-3 - маанилүү саясий окуяларды жана тенденцияларды талдай алат, дүйнөлүк тарыхый процесстин негизги түшүнүктөрүн жана мыйзамдарын өздөштүрөт, тарыхый мурастарга жана каада-салттарга аяр жана кылдат мамиле кылат, мамлекеттин саясатына баа берет; тарыхый жана медициналык терминологияны билген;

ОК-4 - экономикалык көйгөйлөрдү жана социалдык процесстерди талдай алат, экономикалык натыйжалуулуктун көрсөткүчтөрүн эсептөө методикасын колдонот;

ОК-5 - логикалык жана жүйөлүү талдоо жүргүзүү, эл алдында сүйлөө, талкуу жана полемика, кесиптик тексттерди редакциялоо, кызматташуу жана чыр-чатактарды чечүү, толеранттуулук;

ОК-6 - коомдо кабыл алынган моралдык-укуктук ченемдерди эске алуу менен өз ишин жүзөгө ашырууга даяр болуу; медициналык этика эрежелерин, купуя маалымат менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана эрежелерди сактоого, медициналык купуялуулукту сактоого.

#### Инструменталдык компетенциялар (ИК):

ИК-1 - Маалыматтык, библиографиялык ресурстарды, биомедициналык жана фармацевтикалык терминологияны, маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуп, маалыматтык коопсуздуктун негизги талаптарын эске алуу менен кесиптик иштин стандарттуу милдеттерин чечүүгө жөндөмдүү жана даяр болушу керек.

ИК-2 - мамлекеттик тилде жана расмий тилдерде жазуу жүзүндө жана оозеки баарлашууга даяр, күнүмдүк баарлашуу деңгээлинде чет тилдердин бирин өздөштүрүүгө жөндөмдүү;

ИК-3 - Кесиптик чөйрөдө колдонууга арналган адистештирилген жабдууларды жана медициналык шаймандарды колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

ИК-4 - башкаруу ыкмаларын колдоно алган; аткаруучулардын ишин уюштуруу; ар кандай пикирлердин контекстинде жана алардын кесиптик компетенциясынын чегинде жооптуу башкаруу чечимдерин табуу жана кабыл алуу;

ИК-5 - Кесиптик маселелерди чечүү үчүн тутумдук жана прикладдык максаттар үчүн компьютердик жабдыктар жана программалар менен иштөөгө жөндөмдүү жана даяр;



**ИК-6** - Заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологияларды пайдалануу менен илимий жана кесиптик маалыматтарды алуу, сактоого, иштеп чыгууга, которуунун негизги методдорун, ыкмаларын жана каражаттарын колдонууга жөндөмдүү жана даяр болушу керек.

**Социалдык жана жеке компетенттүүлүктөр (СЛК):**

**СЖК-1** - кесиптештери, медайымдар жана кенже кызматкерлер, балдар, алардын ата-энелери жана чоңдору менен баарлашууда медициналык практиканын этикалык жана деонтологиялык аспектилерин ишке ашыра алат;

**СЖК-2** - дарыгердин кесиптик ишмердүүлүгүнүн жүрүшүндө келип чыккан көйгөйлөрдүн табигый илимий маңызын аныктай алат;

**СЖК-3** - далилдүү медицина принциптерине негизделген медициналык маалыматты талдай алат;

**СЖК-4** - калктын жана чоңдордун саламаттыгынын көрсөткүчтөрү жөнүндө маалыматтарды чогултуу жана медициналык-статистикалык анализдөө үчүн заманбап социалдык-гигиеналык методдорду колдоно алат;

**СЖК-5** - балдарда жана чоңдордо оорунун пайда болушунда табигый (анын ичинде климатогеографиялык) жана медико-социалдык чөйрөнү баалоо методикасын колдоно алат жана аларды оңдой алат.

**б) кесипкөйлүүлүгү (ПК):**

**Кесипкөйлүүлүк компетенциясы:**

**ПК-1** - дисциплинардык, административдик, жарандык, кылмыш жоопкерчилигин билип туруп, медициналык каталардын алдын алуу боюнча өз ишинин натыйжаларын талдай алат;

**ПК-2** - сурамжылоону, физикалык кароону, клиникалык текшерүүнү, заманбап лабораториялык жана инструменталдык изилдөөлөрдүн натыйжаларын, биопсиянын морфологиялык анализин, бейтаптардын хирургиялык жана секциялык материалдарын жүргүзүүгө жана чечмелөөгө, амбулатордук жана стационардык дарылоодогу баланын жана бойго жеткен адамдардын медициналык картасын түзө алат;

**ПК-3** - клиникалык синдромдорго патофизиологиялык анализ жүргүзө алат, алардын жаш курагын жана калктын жаш өзгөчөлүгүн эске алуу менен балдар арасында диагностиканын, дарылоонун, реабилитациялоонун жана алдын-алуунун негизделген методдорун колдонот;

**ПК-4** - асептикалык жана антисептикалык ыкмаларды колдонууга, медициналык шаймандарды колдонууга, дарылоо-диагностикалык бөлмөлөрдү, балдардын саламаттыкты сактоо уюмдарын санитардык тазалоо, оорулуу балдарды жана чоңдорду багуу ыкмаларын өздөштүрүү;

**ПК-5** - тирүү адамдарды соттук-медициналык экспертизадан өткөрө алат; соттук-медициналык экспертизанын объекттерин лабораториялык изилдөөнүн натыйжаларын адис катары чечмелөө;

ПК-6 - бейтаптар менен иштөөдө колдонулган медициналык жана техникалык шаймандар менен иштөө, компьютердик жабдуулар, ар кандай булактардан маалымат алуу, кесиптик маселелерди чечүүдө заманбап маалыматтык технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу

#### Алдын алуу ишмердиги:

ПК-7 – калк менен эң кеңири тараган оорулардын алдын алуу боюнча профилактикалык иш-чараларды жүргүзө алат; коркунуч факторлорун эске алуу менен сергек жашоо образын калыптандыруу, ден-соолукту чыңдоо боюнча жалпы иш-чараларды жүргүзүү, туура тамактануу боюнча сунуштарды берүү, дени сак жана өнөкөт оорулуу балдарга жана чоңдорго диспансердик байкоо жүргүзүүнүн натыйжалуулугун баалоо.

#### Дарт аныктоо ишмердиги:

ПК-8 - биологиялык суюктуктарды биохимиялык изилдөөлөрдүн натыйжасында жана органдардагы, системалардагы жана бүтүндөй организмдеги патологиянын жүрүшүнүн мыйзамдарын эске алуу менен диагноз коюуга жөндөмдүү;

ПК-9 - айрым органдардын жана тутумдардын закон ченемдүүлүктөрүн талдай алат, анатомиялык жана физиологиялык, клиникалык-иммунологиялык изилдөө ыкмалары жана ооруларды өз убагында аныктоо үчүн чоңдордун жана балдар организмнин функционалдык абалын жана патологиялык процесстерин баалоо;

ПК-10 - пациенттердеги негизги патологиялык симптомдорду жана оорулардын синдромдорун аныктай алат, МКБ-10 эске алуу менен диагноз коюу алгоритмин (негизги, коштолгон, кабылданган) колдонот, кечиктирилгис жана өмүргө кооптуу шарттарды аныктоо үчүн негизги диагностикалык чараларды көрөт.

ПК-11 - балдарды жана чоңдорду натыйжалуу дарылоо жана алдын алуу үчүн заманбап диагностикалык технологиялардын жыйынтыктарын талдап чечмелей алат.

#### Дарылоо ишмердиги:

ПК-12 - чоңдордогу жана балдардагы эң көп кездешкен стоматологиялык ооруларына жана шарттарга байланыштуу негизги терапиялык чараларды көрө алат; өмүргө коркунуч келтирген бузулууларды өз убагында аныктоо ((кескин кан жоготуусу, дем алуу жетишсиздиги, жүрөктүн токтоп калышы, кома, шок), алардан тез арылуу ыкмаларын колдонууга, шокко каршы иш-чараларды жүргүзүүгө);

ПК-13 - диагноздо ылайык бейтаптарга адекваттуу дарылоону дайындай алат, тиш оорулары менен ооругандар үчүн дары-дармек жана дары-дармексиз терапияны тандоо алгоритмин ишке ашырат;

ПК-14 - өзгөчө кырдаалда жана өмүргө коркунуч келтирген шартта, чоңдорго жана балдарга биринчи медициналык жардам көрсөтүүгө, бейтаптарды пландуу жана шашылыш түрдө жаткырууга жөндөмдүү;

ПК-15 - тамактануу терапиясын уюштурууда негизги принциптерди дайындап, колдоно алат.

#### Калыбына келтирүү ишмердиги:

ПК-16 - чоңдор жана балдар арасында көп кездешкен стоматологиялык оорулардын ар кандай алдын алуу чараларын (медициналык, социалдык жана кесиптик) колдонууга жөндөмдүү, оорудан кийин балдарды жана өспүрүмдөрдү дене тарбия боюнча адистештирилген топторго которуу көрсөткүчтөрүн аныктай алат;

ПК-17 – чоңдорду жана балдарды дарылоодо курорттук факторлорду колдонууга, дары каражаттарысыз дарылоого, физиотерапия жана дарылоо дене тарбиясын дайындоого көрсөтмөлөрдү жана каршы көрсөтмөлөрдү аныктоого жөндөмдүү;

#### Билим берүүчүлүк ишмердиги

ПК-18 - орто жана кенже медициналык персоналга бейтаптардын жана алардын үй-бүлөлөрүнүн дарылоо-профилактикалык мекемелеринде болушу үчүн санитардык-гигиеналык тартип эрежелерин үйрөтө алат;

ПК-19 - чоңдорго, балдарга жана алардын жакындарына медициналык жүрүм-турум эрежелерин үйрөтүүгө, аларга гигиеналык процедураларды жүргүзүү, сергек жашоо көндүмдөрүн калыптандырууга жөндөмдүү.

#### Уюштуруу-башкаруу ишмердиги:

ПК-20 - Кыргыз Республикасынын саламаттыкты сактоо чөйрөсүндө кабыл алынган ченемдик документтерди колдоно алат;

ПК-21 - Чоңдорго жана балдарга медициналык жардам көрсөтүү, алардын структуралык бөлүмдөрүнүн ишин талдоо үчүн ар кандай типтеги стоматологиялык мекемелердин уюштуруу структурасын, башкаруу жана чарбалык иш билимдерин колдоно алат, бейтаптарга медициналык кызмат көрсөтүүдө заманбап медициналык-уюштуруу жана социалдык-экономикалык технологиялардын натыйжалуулугун баалоого жөндөмдүү;

ПК-22 - дарылоо-алдын алуу мекемелеринин орто жана кенже медициналык персоналдын ишин сарамжалдуу уюштурууну камсыз кылат; стоматологиялык мекемелерде жүргүзүлүүчү негизги манипуляцияларга жана процедураларга окутууну камсыз кылат;

ПК-23 - калкт арасында эмгекке жөндөмдүүлүгүн (туруктуу жана убактылуу), экспертизадан өткөрүү маселелерин чече алат, тиешелүү документтерди тариздейт, бейтапты медициналык-социалдык экспертизага жиберүү зарылдыгын аныктайт, ошондой эле чоңдор жана балдар арасында майыптыктын алдын алуу иштерин жүргүзөт.

#### Илимий-изилдөө ишмердиги:

ПК-24 - изилдөө темасы боюнча илимий жана медициналык маалыматтарды, ата мекендик жана чет өлкөлүк тажрыйбаны изилдөөгө даяр;

## **2- ГЛАВА: СИМПТОМДОР/КӨЙГӨЙЛӨР**

### **Жалпы симптомдор**

1. Кан жоготуу
2. Табиттин жоктугу
3. Тамактануунун бузулушу

### **Метаболикалык бузулуулар**

1. Гипергликемия
2. Кан көрсөткүчтөрүнүн өзгөрүшү

### **Тери симптомдору**

1. Теринин кубаруусу
2. Теринин чыбырчыктоосу

### **1. Ооз көңдөй симптомдору**

#### **Тиштин кариеси жана кариессиз жабыркашы**

2. Эмаль жалтырагынын жоголушу
3. Пигменттүү дентиндин пайда болушу
4. Эмалдын деминерализациясы
5. Кариоз көңдөйчөнүн пайда болушу
6. Тиш ооруусу
7. Тиштердин гиперестезиясы

#### **Пульпит**

1. Өзүнөн-өзү пайда болгон оору
2. Ооруунун курч кармашы
3. Түнкү оору
4. Регионардык лимфо түйүндөрүнүн лимфаденити

#### **Периодонтит**

1. Ооздун жагымсыз жыты
2. Тиштегендеги оору
3. Тиш түсүнүн бузулушу
4. Вазопарез симптому

5. **Положительная** перкуссия
6. **Свищевой ход**
7. Регионардык лимфо-түйүндөрүнүн чоңоюшу

#### **Пародонтит**

8. Бүйлө гиперемиясы
9. Бүйлө күпчөгү (отек)
10. Бүйлөнүн канашы
11. Бүйлөнүн атрофиясы
12. Бүйлөнүн гипертрофиясы
13. Тиштин кабатталышы (отложения)
14. Тиштердин кыймылдуулугу
15. Пародонт ткандарынын **лизиси**
16. Бүйлөнүн рецессиясы
17. Бүйлө оорусу

#### **Ооз былжыр чел оорулары (СОПР):**

1. СОПР гиперемиясы
2. СОПР цианозу
3. Өңөрдүн (налет) пайда болушу
4. СОПР күпчөгү
5. Парестезиялар
6. Кычышуу
7. Ачышуу
8. СОПР жарага айланышы
9. ОПР сепкилдениши
10. Гипосаливация
11. Шилекейдин көп бөлүнүшү (гиперсаливация)
12. Ксеростомия (ооздун кургашы)
13. Тил быдырынын атрофиясы
14. Даам сезүүнүн бузулушу
15. СОПР эпителийинин десквамациясы
16. СОПР чыбырчыктоосу
17. Никольский симптому

#### **Жарым-жартылай адентия**

1. Тиштердин жетишсиздиги
2. Былжыр челдин жана альвеолярдык өсүндүнүн атрофиясы
3. Тиштин кемтикке ыкташы
4. Ылдыйкы беттин (трети лица) бийиктигин төмөндөшү
5. **Старческая прогения при снижении нижней трети лица**

6. Жамажай (заеды)
7. Ар кандай оорунун таркалышындагы тиш катарынын кемтиктери
8. Жаактын, эриндин тартылышы

#### **Тиш катарынын экинчилик бузулушу**

1. Тиштердин жарым-жартылай жоктугу
2. Попов-Годон феномени
3. Беттин асимметриясы
4. Төмөнкү жаактын сагитталдык, трансверзалдык багыттары боюнча кыймылын блокада кылуу
5. Бүйлөнүн тартылышы (Оголение пришеечной области зубов)
6. ВНЧС дисфункциясы
7. Тиштин тик альвеолярдык узарышы
  - а) альвеолярдык өсүндүнүн бош гипертрофиясы
  - б) Тиштин клиникалык коронкасынын чоңоюушу
8. Алдыңкы тиштердин **орсоюушу**
9. **Функциональная перегрузка пародонта зубов**
10. **Нарушение функции сустава с возможным развитием в последующем артроза**

#### **артроза**

#### **Толук экинчилик адентия**

1. Эстетикалык канааттанбагандык
2. Ээк жана үстүңкү эрин бырыштарынын кекскин байкалышы (Резкая выраженность носогубных и подбородочных складок)
3. Ооз бурчтарынын жана көз капкактарыны түшүшү (Опущение углов рта и наружных краев век)
4. Беттин астыңкы (трети лица) жагынын кичирейиши
5. **Старческая прогения**
6. Тамакты чайнай албоо
7. Сүйлөөнүн бузулушу
8. **ВНЧС** айланасындагы оорулар
9. Костена синдрому
10. Ооз айланасында бырыштын пайда болушу
11. Эриндин, жаактын түшүшү
12. Жамажай
13. Альвеолярдык сөөк атрофиясы
14. **Появление экзостозов и костных выступов**
15. Чайноо булчундардын боштугу (Дряблость жевательных мышц)
16. Чайноо булчундарынын атрофиясы
17. Тишсиз жаактын былжыр челинин өзгөрүшү

#### **Патологическая стираемость**

1. Костена синдрому
2. Коронканын анатомиялык формасынын бузулушу
3. Коронка бийиктигинин кыскарышы
4. **Вертикальное, горизонтальное и смешанное стирание зубов**

5. Тиш түсүнүн өзгөрүшү
6. Тиш гиперестезиясы
7. Фасетки стирания
8. Хруст и крепитация ВНЧС
9. ВНЧС оорусу
10. Локализованное стирание зубов
11. Генерализованное стирание зубов

### **Ооз көндөйүнүн жумшак ткандарына жасалма тиш материалдарынын таасири**

- 1 Гальваноз:
  - 1) тилдин оорушу
  - 2) бузулган даам
  - 3) тилдин карышуусу
  - 4) металлдык даам
  - 5) **биение токами**
  - 6) ачкыл даам сезүү
- 2 Токсикалык стоматит:
  - 1) Гиперемия
  - 2) Ачышуу
  - 3) **Пастозность слизистой оболочки**
  - 4) Гипосаливация
  - 5) Шилекейдин илешкелүүлүгү
  - 6) Өзүн жаман сезүү, алсыздык, баш оору

### **ВНЧС оорулары**

1. Астыңкы жаак кыймылынын начарлашы, оорусу (Боль, скованность при движениях нижней челюсти)
2. Оозду ачуунун чектелиши
3. **Привычная центральная окклюзия**
4. Ооздун зигзаг сымал ачылышы (Зигзагообразное открывание рта)
5. Төмөнкү жаактын жай кыймылынын жоктугу
6. **Щелчки, хруст, скрежет при движениях челюсти**
7. Жаак астындагы лимфа-түйүндөрүнүн чоңоюушу
8. Кулактын бүтүшү жана үндүн угулушу

### **Чоңдордогу катуу жана жумшак таңдайдын тубаса жана кийинки пайда болгон кемтиктери**

1. Сүйлөөнүн бузулушу (гнусавость речи)
2. **Дефект в области твердого и мягкого нёба различной локализации**
3. Дем алуунун жана тамактанууну бузулушу
4. Бет асимметриясы
5. Жогорку эриндин кыскарыгы жана тартылышы
6. Мурун учунун кыскарыгы жана кысылышы

7. Тиш катарынын бузулушу жана (деформация **зубной дуги**)
8. **Налегание зубов друг на друга после прорезывания**

### **Бет-жаак аймактырыны сыныктары жана кемтиктери:**

1. Туура эмес айыккан сыныктар
  2. **Тиш кымтуусундагы (прикус)** ачыктык
  3. Беттин асимметриясы
  4. Тиш катарынын бузулушу
  5. Эстетикалык дефект
  6. Чайноонун бузулушу
3. **Жалган тамыр Ложный сустав**
  1. Тиш катарындагы бүтүндүктүн бузулушу
  2. Фрагменттердин кыймылдуулугу
  3. Тамак чайноо кыйындыгы
  4. Микростомия
  5. Ооздун тарышы (Сужение ротовой щели)
  6. Оозду ачуунун чектелиши (Ограниченное открывание рта)
  7. Чайноонун, дикциянын бузулушу жана эстетикалык жетишпестик
4. БЖА (ЧЛО) пайда болгон кемтиктери (Приобретенные дефекты ЧЛО)
  1. БЖА (ЧЛО) посттравматикалык кемтиги
  2. Мурундун жоктугу
  3. Кулак калканынын жана көз алмасынын жоктугу
  4. Астыңкы жана үстүңкү эриндин жоктугу
  5. Жаактын ар түрдүү фрагменттеринин жоктугу

### **Ооз көндөйүнүн симптомдору**

#### **Тиштердин адентиясы**

1. Тиштердин жоктугу (сүт тиштердин туруктуу тиштердин)
2. Эстетиканын бузулушу
3. Тамакты чайноо жана тиштөө бузулуулары (Нарушение откусывания и разжевывания пищи)

#### **Тиш формасындагы жана көлөмүндөгү аномалия**

Тиштердин анатомиялык формасынын жана көлөмүнүн өзгөрүшү

#### **Тиш жайгашуусунун аномалиясы**

1. Тиш катарындагы тиштердин туура эмес жайгашуусу
  2. Тиштердин буралып өсүшү (Поворот зубов по оси)
  3. Тиштердин алмашып өсүшү

#### **Тиш катарларынын аномалиясы**

Жогорку жана төмөнкү тиштин формасынын жана өлчөмүнүн бузулушу

#### **Тиш катарынын окклюзиясынын аномалиясы**

1. Тиш катарларынын туура эмес жабылышы (Неправильное смыкание зубных рядов)



## Жаак көлөмүнүн аномалиялары

1. Жаак формасынын жана өлчөмдөрүнүн 3 багытта бузулушу

### Тиштин жарылышындагы оору

1. Ооздун чектелген оорулуу ачылышы
2. Жугунуудагы оору (тамакты, шилекейди)
3. 48жана 38 тиштеридин айланасындагы былжыр челдин гипермиясы.
4. Тиш **капюшону** астынан ириңдин чыгышы
5. Дене табынын көтөрүлүшү
6. Чөңойгон жана ооруксунган регионардык лимфа-түйүндөрү
7. Ооз жыты

### Жаактын одонтогендик периостити

1. Бет асимметриясы
2. **Сглаженность переходной складки**
3. **Өтмө бырыштардын** көпчүгү жана гиперемиясы
4. Ооруксунган пальпация
5. Жаактын периосталдык тыгыздалышы

### Одонтогендик остеомиелит

1. Венсана симптому
2. Жаак сөөктөрүнүн муфто сымал калындашы
3. Ириңдүү кулгуна жарасынын пайда болушу
4. Лихорадка
5. Өлүк ткандарынын пайда болушу
6. Ириң жыт
7. **Подвижность зубов 2-3 степени «причинного» и соседних интактных**
8. Өзүн жаман сезүү, дене табынын көтөрүлүшү
9. Оорунун тарашы
10. Тахикардия, гипертензия

### ЖБА ириң-сезгенүү оорулары

1. ЖБА клеткалык мейкиндигинин сезгенүү инфильтраты
2. Бет конфигурациясынын бузулушу
3. Беттин табигый бырыштарынын жоголушу
4. Көз жылчыкчасынын тарышы
5. Оозду ачуунун чектелиши
6. Инфильтрат үстүндөгү тери гиперемиялуу, күпчөк бырышпайт (**отечна в складку не собирается**)
7. Чыйрыгуу, дене табынын көтөрүлүшү, өзүн жаман сезүү, алсыздык, табиттин жоктугу
8. Флюктуация симптому
9. **Ириң некроздук өзөкчө** (Наличие гнойно-некротического стержня)
10. Региондук лимфа түйүндөрүнүн сезгенүү жана оорутуу менен чоңоюушу

- 11 «Кум саат» симптому
  - Үстүңкү жаак синусити**
  - 1. Мурундун дем алуусунун бузулушу
  - 2. Сүйлөөнүн бузулушу
  - 3. **Мурундун бөлүп чыгарышы**
  - 4. **Мурун-ооз аба сынамасы** (Носороговая воздушная проба)
  - 5. Кулгунанын болушу
  - БЖА жаракаттары**
  - 1. Тиштөөнүн бузулушу
  - 2. Жумшак ткандардын жабыркашы
  - 3. СОПР айрылышы
  - 4. «Тепкич» симптому
  - 5. «Жүктөм» симптому
  - 6. Сөөк сыныктарынын кыймылдуулугу
  - 7. Айрылган, ачык, күйүк жаралары
  - 8. Жуктурулган жара
  - 9. Тиш кыймылдуулугу
  - 10. Гематома
  - 11. **«Очков»** симптому
  - 12. «Кош так» симптому
  - Денталдык имплантология**
  - 1. Тиш катарынын жекелик кемтиги
  - 2. Тиш катарынын акыркы кемтиги
  - 3. Тиш катарынын камтылган кемтиги
  - 4. Толук адентия
  - 5. Жагымсыз анатом-топографиялык шарттарда имплантация
  - Шилекей бездеринин оорулары**
  - 1. Ксеростомия
  - 2. Гиперсаливация
  - 3. Гипосаливация
  - 4. Ксеродерматоз
  - 5. Ксероофтальмия
  - 6. Шилекей бездеринин чоңоюушу
  - 7. Шилекей түсүнүн жана шилекей бездеринин консистенциясынын өзгөрүшү
  - 8. **Өтмөктүн** калындашы (Утолщение протоков)
  - 9. Шилекей («Колики»)
  - ВНЧС оорулары**
  - 1. **(Хруст и шелканье в области ВНЧС)**
  - 2. **(Нарушение экскурсии сустава )**
  - 3. **(Подвывих сустава)**
  - 4. ВНЧС жана бет аймагындагы оору
  - Невриттер жана невралгия**
  - (Невриты и невралгия тройничного нерва)**

1. Парастезиянын жана оорунун болушу
2. Дененин дүркүрөшү (Чувство ползания мурашек)
3. (Рефлекторное сокращение мимической и жевательной мускулатуры)
4. Курковые (триггерные) зоны
5. Отсутствие сенсорного дефекта

#### **Жумшак ткандардын залалсыз шишиктери**

1. Шишиктердин жаңы пайда болушу (Наличие опухолевого новообразования)
2. Кармалап көрүүдөгү катуу, же жумшак-жалтыраган консистенция (Плотная или мягко-эластическая консистенция, безболезненная при пальпации)
3. Четкая граница (в капсуле или в оболочке), смещаемая опухоль
4. Конусообразная форма рога плотной консистенции, спаянная со основанием
5. Кир түс (Грязно-серый цвет)
6. Кара күрөң, кара, кызыл жана көгүш түстөгү тактар  
Пятна темно-коричневого, черного, красного и голубого цвета
7. Тиштердин бошошу жана дистопия синдрому
8. Сөөк же цемент сымал кошулмалар  
Костные или цементо-подобные включения
9. Эрин парестезиясы
10. Бүйлө четтеринин бир нече гипертрофиясы  
(десневых сосочков)
11. Узел, мягко-эластичной консистенции, цвет багровый, синюшный.  
Поверхность бугристая.
12. Макрохейлия, макроглоссия
13. Кысылуу, күпчөк симптому
14. Ачык кызыл же көк кызыл түстөгү тактар
15. Жумшак консистенциялар түйүнү, пульсация  
Узел мягкой консистенции, пульсация
16. «Ызы-чуу» же «шарпылдаган суу» симптому
17. Лимфа тамырларынын кеңеши жана жаракалар  
Расширение лимфатических сосудов и щелей
18. Көңдөйлөрдүн иретсиз жайгашуусу
19. Многокамерное строение, содержимое молочного цвета +детрит+ холестерин
20. Түссүз тактар  
Бесцветные родимые пятна
21. Тери пигментациясы (кофе с молоком)
22. Элефантиаз (күпчөк) (слоновость)
23. Бет жана баш мээ сөөктөрүнүн деструкциясы
24. Тиш кымтуусунун бузулушу,  
Макроглоссия

25.

### **Шишикчелер (Опухолеподобные образования)**

1. «**львиное лицо**» симптому
2. Олбрайта симптому
3. Сөөктүн пайда болушундагы тубаса бузулуулар
4. Гиперкальциемия, кандагы органикалык эмес фосфордун азайышы
5. Пародонтит симптому
6. Рентгенограммада бирдей таркабаган түрүндөгү жаактын альвеолярдык өсүндүсүнүн деструкциясы  
На рентгенограмме деструкция альвеолярных отростков челюстей в виде неравномерных зон рассасывания
7. «Калкыган тиш»
8. **Катмарланган сөөктөрдүн сызыгы**  
**Линия склеивания кости напластование нового костного вещества**
9. **Поражение костей имеющих механическую нагрузку**
10. Рентгенограммадагы «пахта» картинасы **«комки ваты»**
11. Бет түзүлүшүнүн бузулушу  
Нарушение конфигурации лица
12. **Тиштердин бошоп калуу симптому**  
Симптом неустойчивости и подвижности зубов
13. Рентгенограммадагы «көбүкчөлөр» симптому  
На рентгенограмме симптом «мыльных пузырей»
14. Рентгенограммадагы «каары уюгу» симптому  
На рентгенограмме симптом «пчелиных сот»
15. «Целлулоиддик же пластмасс оюнчук» симптому  
Симптом «целлулоидной или пластмассовой игрушки»

### **Жаактын одонтогендүү шишикчелери**

#### **Одонтогенные опухоли челюстей**

1. Дененин же астыңкы жаактын ийик сымал көбүүсү  
Веретенообразное вздутие тела или угла нижней челюсти
2. **Тегиз, дөңдүү бет**  
Поверхность гладкая, бугристая
3. Тыгыз консистенция Консистенция плотная
4. «Пергаменттик кычыроо» симптому  
Симптом «пергаментного хруста»
5. «Целлулоиддик же пластмасс оюнчук» симптому  
Симптом «целлулоидной или пластмассовой игрушки»
6. **На рентгенограмме участок деструкции овальный или округлой формы, тонкая кортикальная пластинка**
7. Рентгенограммадагы «каары уюгу» симптому  
На рентгенограмме симптом «пчелиных сот»
8. **Петрифицированные очаги или зачатки зубов**
9. Жаактын тегиз же дөңдүү көпчүгү  
Равномерное или бугристое вздутие челюстей

10. Упруго-эластическая консистенция
11. Шишикченин бетиндеги былжыр челдин кара көк болуп калышы  
Синюшность слизистой оболочки на поверхности образования
12. На рентгенограмме неоднородная плотная ткань равная плотности  
зуба, края фестончатые, шиповидные (малина, виноградные грозди  
или тутовые ягоды) – симптом «малины», «тутовые ягоды»,  
«виноградных гроздьев».

#### **Жаактын одонтогенсиз шишикчелери**

##### **Неодонтогенные опухоли челюстей**

1. На рентгенограмме зубо-подобная интенсивная тень
2. Остеодистрофия чордону
3. Рентгенограммадагы симптом+ ткань
4. Остеофиттер, экзостоздор

##### **Шишикке чейинки абал жана залалдуу шишиктер**

1. Эрозия – эпидермистеги тери кемтиги  
Эрозия - дефект кожи в пределах эпидермиса.
2. Папула-түйүн – былжыр челдин бетиндеги катуу жара  
Папула-узелок – ограниченное бесполостное уплотнение  
выступающее над поверхностью слизистой.
3. Чешуя, усиленное ороговение эпителия, в виде наслаившихся друг  
на друга чешуек (роговых пластинок)
4. Паракератоз - наслаение плотных роговых масс белого цвета на  
ограниченном участке, не удаляемое при поскабливании
5. Гиперкератоздун чектелген чордону (ограниченный очаг)
6. Ороговение и гиперплазия эпителия
7. Язва – былжыр чел катмарларынын терең бузулушу  
Язва - глубокое поражение слизистой оболочки, захватывающее  
собственный слой слизистой оболочки и более глубокие слои.
8. Резко ограниченный полигональной формы участок 0,2-1,8 см. на  
красной кайме губ, поверхность покрыта плотно сидящими  
чешуйками
9. Симптом «цветной капусты» покрыта поверхность плотно  
сидящими чешуйками, короткая широкая ножка.

#### **Жаак ченгелдери жана БЖА жумшак ткандары**

##### **Кисты челюстей и мягких тканей ЧЛЮ**

1. «Плюс ткандар» симптому
2. «Пергаменттик кычыроо» симптому
3. «Резина топ» симптому
4. Флюктуация симптому
5. Рентгенограммада тегерек же сүйрү сөөк ткандарынын азайышы  
На рентгенограмме разрежение костной ткани округлой или  
овальной формы (просветление)
6. Рунге – Дюпюитрен симптому
7. Выпячивание и истончение стенок верхней и нижней челюсти

8. **Разрушение «причинного» зуба**
9. Тиштердин конвергенциясы же дивергенциясы
10. Жааактын альвеолярдык өсүндүсүнүн кулгунасы (теишк жарасы)  
Свищи в области альвеолярного отростка челюсти
11. Янтар түс + холестерин кристаллы суюктугу  
Жидкость янтарного цвета + кристаллы холестерина
12. Бет конфигурациясынын бузулушу  
Нарушение конфигурации лица.

### **Балдардын БЖА өсүүсүндөгү тубаса кемтиктер**

#### **Врожденные пороки развития ЧЛЮ у детей**

1. Үстүңкү эриндин (бир, эки тараптуу) **жарылышы**  
Наличия расщелины на верхней губе (односторонняя, двухсторонняя)
2. Үстүңкү жаактын альволяр өсүндүсүнүн (бир, эки тараптуу) **жарылышы**  
Наличия расщелины на альволярном отростке верхней челюсти (односторонняя, двухсторонняя)
3. Катую таңдайдын (толук, толук эмес) жарылышы  
Наличие расщелины твёрдого неба (полная, неполная)
4. Жумшак таңдайдын (толук, толук эмес) жарылышы  
Наличие расщелины мягкого неба (полная, неполная)
5. Соруунун бузулушу / Нарушение акта сосания
6. Жутуунун бузулушу / Нарушение акта глотания
7. Сүйлөөнүн бузулуш (үндүн ачык эместиги)  
/ Нарушение речеобразования (гнусавость голоса)
8. Үстүңкү жаак микрогнатиясы
9. **Деформация перегородки и крыльев носа**
10. **Жарым-жартылай адентия (боковых резцов и клыков верхней челюсти)**

### **3- ГЛАВА: ДИСЦИПЛИНАЛЫК МИЛДЕТТЕР**

<b>НОЗОЛОГИЯНЫН АТАЛЫШЫ</b>	<b>ДЕНГЭЭЛ</b>	<b>A</b>	<b>B</b>	<b>C</b>	<b>D</b>
<b>3.1 Терапиялык стоматологияда чоңдордун жана балдардын оорулары</b>					
<b>Клиникалык абалы</b>					
<b>Кариессиз тиш оорулары:</b>					
Гипоплазия	2	A	B		D
Флюороз	2	A	B		D
Гиперплазия	2	A	B		D
Тубаса бузулуулар	1				D
Травматикалык жаракаттар	2	A		C	D
Шынаа сымал кемтик / Клиновидный дефект	2	A	B		D
Тиштерди тазалоо /Стирание зубов	2	A		C	D

Тиштердин катуу ткандарынын некрозу, эрозиясы / Некроз, эрозия твердых тканей зубов	1			C	D
<b>Тиш кариеси:</b>					
Баштапкы кариес	2	A	B		D
Үстүңкү	2	A	B		D
Орто	2	A	B		D
Терең	2	A	B		D
Тиштин компенсирленген формасы /Компенсированная форма кариеса	2	A	B		D
Тиштин субкомпенсирленген формасы Субкомпенсированная форма кариеса	2	A	B		D
Тиштин декомпенсирленген формасы Декомпенсированная форма кариеса	2	A	B		D
<b>Тиштин пульпит оорулары:</b>					
Курч чордондуу / Острый очаговый	2	A	B		D
Курч диффуздуу / Острый диффузный	2	A	B		D
Өнөкөт фиброздуу / Хронический фиброзный	2	A	B		D
Өнөкөт гангреноздуу / Хронический гангренозный	2	A	B		D
Өнөкөт гипертрофикалуу пульпит / Хронический гипертрофический пульпит	2	A	B		D
Өнөкөт күчөгөн пульпит / Хронический обострившийся пульпит	2	A	B		D
<b>Периодонт оорулары:</b>					
<b>Острый серозный верхушечный периодонтит</b>	2	A	B		D
<b>Острый гнойный верхушечный периодонтит</b>	2	A	B		D
Өнөкөт фиброздуу периодонтит / Хронический фиброзный периодонтит	2	A	B		D
Өнөкөт гранулематоздуу периодонтит / Хронический гранулематозный периодонтит	2	A	B		D
Өнөкөт гранулематоздуу периодонтит <b>Хронический гранулирующий периодонтит</b>	2	A	B		D
Күчөгөн өнөкөт периодонтит <b>Хронический периодонтит в стадии обострения</b>	2	A	B		D
<b>Пародонт оорулары</b>					
Гингивит	2	A	B		D
Пародонтит	1			C	D
Пародонтолиз	1			C	D
Пародонтома	1			C	D
<b>Ооз көндөйүнүн былжыр чел оорулары (СОПР):</b>					
СОПР травматикалык жаракаттар	1			C	D
СОПР лейкоплакиясы	1			C	D

<b>Инфекциялык оорулар (СОПР)</b>					
Курч герпетикалык стоматит	1			C	D
Кайталанган герпетикалык стоматит / Рецидивирующий герпетический стоматит	1			C	D
Герпангина	1			C	D
Коревой стоматит	1			C	D
Ветряночный стоматит	1			C	D
Опоясывающий герпес	1			C	D
Ящур СОПР	1			C	D
Язвенно-некротический стоматит Венсана	1			C	D
Импетиго	1			C	D
Шанкрформная пиодермия	1			C	D
СОПР кургак учугу	1			C	D
СОПР сифилиси	1			C	D
СОПР кандидозу	1			C	D
СОПР актиномикозу	1			C	D
<b>Аллергиялык оорулары СОПР</b>					
Многоформная экссудативная эритема	1			C	D
Хронический рецидивирующий афтозный стоматит	1			C	D
Бехчета синдрому	1			C	D
Экзогендик интоксикация учурунда СОПР өзгөрүшү	1			C	D
<b>Айрым ооруларда СОПР өзгөрүшү: (Изменения СОПР при некоторых системных заболеваниях и болезнях обмена)</b>					
Гипо-авитаминоз	1			C	D
Эндокриндик систем оорулары	1			C	D
Ичеги-карын жолдору оорулары	1			C	D
Жүрөк кан-тамыр оорулары	1			C	D
Кан оорулары	1			C	D
Нерв оорулары	1			C	D
Коллагеноздор	1			C	D
Тери оорулары	1			C	D
При системных заболеваниях	1			C	D
<b>Дерматоздордо СОПР өзгөрүшү</b>					
Көз жара /Пузырчатка	1			C	D
Кызыл жалпак чакалай / Красный плоский лишай	1			C	D
Канчоо / Красная волчанка	1			C	D
<b>Тил аномалиясы жана өз алдынча оорулары</b>					
Бырыштуу глоссит /Складчатый глоссит	1			C	D
Ромб сымал глоссит / Ромбовидный глоссит	1			C	D



Кара, түктүү тил	1			C	D
<b>Хейлит (эрин оорусу).</b>					
Эксфолиативдүү хейлит	1			C	D
Простой glandулярный хейлит	1			C	D
Контактный аллергический хейлит	1			C	D
Актиникалык хейлит	1			C	D
Метеорологиялык хейлит	1			C	D
Атопиптүү хейлит	1			C	D
Күнчтүү хейлит / Экзематозный хейлит	1			C	D
Макрохейлит	1			C	D
<b>Рак шишигине чейинки оорулар</b>					
Боуэн оорусу	1			C	D
Сөөлдүү предрак / Бородавчатый предрак	1			C	D
Ограниченный предраковый гиперкератоз красной каймы губ.	1			C	D
Абразивный преинвазивный хейлит Манганотти	1			C	D
Тери мүйүз / Кожный рог	1			C	D
<b>Кечиктирилгис абалдар</b>					
Анафилактикалык шок	2			C	D
Эси ооп калуу / Обморок	2			C	D
Коллапс	2			C	D
Квинке көпчүгү / Отек Квинке	2			C	D
Эстен тануу / Кома	1			C	D
Сырткы кан агуу / Наружное кровотечение	2			C	D
<b>3.2. Ортопедиялык стоматология оорулары</b>					
Полный дефект коронковой части зуба	2	A	B	C	
Жарым-жартылай экинчилик адентия	2	A	B	C	D
Вторичные деформации зубных рядов и прикуса при частичной вторичной адентии	2	A	B		
Патологическая стираемость	2	A			
<b>Тиш протездеринин жумшак ткандарга тийгизген тассири:</b> Жасалма тиштердин ооз көңдөйүнүн жумшак ткандарына тийгизген таасири / Влияние материалов зубных протезов на мягкие ткани полости рта (аллергические и токсические реакции СОПР):					
Аллергиялык стоматит	1	A			
Токсикалык стоматит	1	A			
Гальваноз	1	A			
<b>Чыкый-астыңкы жаак тамырлары оорулары (ЧАЖТ) / Заболевания височно-</b>					

<b>нижнечелюстного сустава (ВНЧС):</b>					
ЧАЖТ дисфункциясы / Дисфункция ВНЧС	1	A			
Артриттер /Артриты	1	A			
<b>ЧАЖТ көнүмүш чыгып кетүүсү</b> /Привычные вывихи ВНЧС	1	A			
Чайноо булчуңдарынын тырышуусу / Контрактура жевательных мышц	1	A			
<b>Чондордун тиш жан тиштеминин аномалиясы:</b>					
Мезиалдык <b>тиш кымтылуусу</b> / прикус	2	A	B		
Дисталдык тиш кымтылуусу / Дистальный прикус	2	A	B		
Ачык тиш кымтылуусу /Открытый прикус	2	A	B		
Терең тиш кымтылуусу / Глубокий прикус	2	A	B		
Кайчылашкан тиш кымтылуусу / Перекрестный прикус	2	A	B		
Айрым тиштердин аномалиясы / Аномалия отдельных зубов	2	A	B		
<b>Толук экинчилик адентия</b>	2	A	B		
<b>Пародонт оорулары:</b>					
Травматикалык окклюзия жана анын түрлөрү	1	A	B		
Пародонтиттерде тиш катарларынын бузулушу / Деформация зубных рядов при пародонтитах	2	A			
<b>Чондордо тубаса жана кийин пайда болгон кемтиктер</b> (Врожденные и приобретенные дефекты твердого и мягкого нёба у взрослых)	1	A			
<b>Бет-жаак аймагынын сыныктары жана кемтиктери:</b> Переломы и дефекты челюстно-лицевой области:					
Үстүңкү жаак сыныктар /Переломы верхней челюсти	1	A			
Астыңкы жаак сыныктары /Переломы нижней челюсти	1	A			
Сыныктардын туура эмес бүтүшү /Неправильно сросшиеся переломы	1	A			
Жалган тамыр /Ложный сустав	1	A			
Микростомия	1	A			
БЖА пайда болгон кемтиктери / Приобретенные дефекты ЧЛО	1	A			
<b>3.3 Балдар стоматологиясынын оорулары (ортодонтия)</b>					
<b>Клиникалык абал</b>					
<b>Тиш санынын аномалии:</b>					

Гиперодентия ( <b>таңдайда көп тиштердин болушу</b> ) Гиперодентия (при наличии сверхкомплектных зубов).	2	A		C	D
Гиподентия (толук жана жарым-жартылай тиштердин адентиясы) /Гиподентия (адентия зубов полная и частичная)	2	A		C	D
<b>Тиш формаларынын жана өлчөмдөрүнүн аномалиясы:</b>	2	A		C	D
Тиш формаларынын аномалиясы /Аномалии формы зубов	2	A		C	D
Тиш түсүнүн аномалиясы / Аномалия цвета зуба	2	A		C	D
Тиш өлчөмдөрүнүн аномалиясы (бийиктиги, туурасы, калыңдыгы) /Аномалии размера зуба (высота,ширина,толщина)	2	A		C	D
Тиштердин катуу ткандарынын аномалиясы / Аномалии структуры твердых тканей зуба	2	A			D
Тиштердин катуу ткандарынын гиперплазиясы / Гиперплазия твердых тканей зуба	2	A			D
Макродентия	2	A		C	D
Микродентия	2	A		C	D
<b>Тиштин жайгашуудагы аномалиясы (в одном, двух, трех направлениях)</b>					
Жыштыгы, калыңдыгы / Скученность	2	A	B	C	D
Диастема	2	A	B	C	D
Козголушу /Смещение	2	A			D
Тортоаномалия	2	A		C	D
Тиш арасындагы ачыктык /Тремы	2	A	B	C	D
Транспозиция	2	A			D
<b>Жанаша тиштин таасиринен же анын таасирсиз туура эмес чыккан тиштер</b> / Ретенированные или импактные зубы с неправильным положением их или соседних зубов	2	A			D
<b>Тиш катарынын аномалиясы:</b>					
Формаларынын бузулуш	2	A			D
Өлчөмүнүн бузулушу (трансверсалдык багыт – кысылышы, кеңейиши; сагитталдык багытта – узарышы, кыскарышы)	2	A		C	D
Тиштердин ырааттуу, симметриялуу жайгашуусунун бузулушу / Нарушение последовательности расположения зубов, нарушение симметричности положения	2	A		C	D
Жанаша тиштердин жайгашуусунун бузулушу (тыгылышы же сейрек) /Нарушение контактов	2	A		C	D

между смежными зубами (скученность или редкое положение)					
<b>Жаак аномалиясы:</b>					
Өлчөмүнүн бузулушу (трансверсалдык багыт – кысылышы, кеңейиши; сагитталдык багытта – узарышы, кыскарышы) /Нарушение размера (в сагиттальном направлении – укорочение, удлинение, трансверсальном направлении – сужение, расширение; в вертикальном направлении – увеличение и уменьшение высоты; сочетанные по 2 и 3 направлениям)	1	A			D
Жаактын, анын бөлүктөрүнүн жайгашуусунун бузулушу / Нарушение взаиморасположения частей челюсти, нарушение положения челюстей	1	A			D
<b>Астыңкы, үстүңкү тиштердин аномалиясы:</b>					
Сагитталдык багыттагы (дисталдык, мезиалдык)	1	A			D
Вертикалдуу багытта (резцовая дизокклюзия, түз окклюзия, глубокая резцовая окклюзия, глубокая резцовая дизокклюзия)	1	A			D
Трансверсалдык багытта (кайчылаш окклюзия, вестибулоокклюзия, лингвоокклюзия, палатоокклюзия)	1	A			D
<b>3.4. ЧОҢДОРДУН ЖАНА БАЛДАРДЫН ХИРУРГИЯЛЫК СТОМАТОЛОГИЯСЫ ЖАНА БЕТ-ЖААК ХИРУРГИЯСЫ</b>					
Тиштин чыгышындагы оорулар	2	A	B	C	D
Перикоронит	2	A	B	C	D
Ооруну басуудагы жана кийинки кабылдоолор / Осложнения возникающие во время и после проведения обезболивания	2	A	B	C	D
Тишти сууруудагы жана кийинки кабылдоолор / Осложнения возникающие во время и после проведения операции удаления зуба	2	A	B	C	D
Периодонтит	2	A	B	C	D
Одонтогендик периостит	2	A	B	C	D
Одонтогендик остеомиелит	1			C	D
БЖА ириндешти / Абсцессы ЧЛЮ	2	A		C	D
БЖА флегмонасы / Флегмоны ЧЛЮ	1			C	D
Бет венасынын тромбофлебити / Тромбофлебит лицевых вен	1			C	
Конулдуу синус тромбозу /Тромбоз пещеристого синуса	1			C	
Сепсис, септикалык шок	1			C	
Одонтогендүү медиастинит	1			C	

Актиномикоз, кургак учук, БЖА сифилиси	1			C	
БЖА фурункулу жана карбункулу	2	A		C	
БЖА катуу сезгениши / Рожистое воспаление ЧЛО	1			C	
Лимфаденит	1	A		C	D
Одонтогендик үстүңкү жаак синусити	1	A	B	C	D
Перфоративдүү үстүңкү жаак синусити	1	A	B	C	D
Тиштин түшүшү жана сынышы / Вывихи и переломы зубов	1	A		C	D
Жаактын альвеолярдык өсүндүсүнүн сынышы / Перелом альвеолярного отростка челюстей	1	A		C	D
Неогнестрельные повреждения мягких тканей ЧЛО	1	A		C	D
Мурун сөөгүнүн сынышы /Переломы костей носа	1	A		C	
Переломы скуловерхнечелюстной зоны и скуловой дуги	1			C	
Неогнестрельные переломы верхней челюсти	1	A	B	C	D
Неогнестрельные переломы нижней челюсти	1	A	B	C	D
Сочетанные и комбинированные повреждения ЧЛО	1	A		C	
Жаактын травматикалык остеомиелити	1	A		C	D
Осложнения, развивающиеся при лечении пострадавших с неогнестрельной травмой мягких тканей и костей лица	1	A		C	D
Шилиекей бездеринин сезгенүүсү	1	A	B	C	D
Шилекей таш оорусу /Слюннокаменная болезнь	1	A		C	D
Реактивно-дистрофические заболевания слюнных желез	1	A		C	D
Ретенционная киста малых слюнных желез	2	A	B	C	D
Чыкый- астыңкы жаак тамырынын артрити / Артриты височно-нижнечелюстного сустава	1	A		C	D
Чыкый- астыңкы жаак тамырынын артрозу / Артрозы височно-нижнечелюстного сустава	1			C	D
Чыкый- астыңкы жаак тамырынын анкилозу / Анкилозы височно-нижнечелюстного сустава	1				D
Чыкый- астыңкы жаак тамырынын оорусу / Болевая дисфункция височно-нижнечелюстного сустава	1	A	B	C	D
Астыңкы жаак контрактурасы	1			C	D
Беттин жумшак ткандарынын жана сөөктөрүнүн мушташтан алган жаракаты / Боевые повреждения мягких тканей и костей лица	1			C	D
Беттин күйүгү жана үшүк алышы /Ожоги и отморожения лица	1			C	D

Коштолгон радиациялык жаракаттар / Комбинированное радиационное поражения	1			C	D
БЖА эрте жана кечиккен кабылдоолору / Ранние и поздние осложнения повреждений ЧЛО	1			C	D
Жаак сөөктөрүнүн радикулярдуу кистасы / Радикулярная киста челюстных костей	2	A	B	C	D
Жаак сөөктөрүнүн фолликулярдык кистасы / Фолликулярная киста челюстных костей	1		B	C	D
Ретромолярдык киста	1			C	D
Кератокиста	1				D
<b>Киста резцового и носо-небного каналов</b>	1			C	D
Жаак сөөктөрүнүн адамантиномасы / Адамантиннома челюстных костей	1			C	
Жаак сөөктөрүнүн одонтомасы	1			C	
<b>Жаак сөөктөрүнүн цементомасы</b>	1			C	
<b>Цементирующая фиброма челюстных костей</b>	1			C	
Фиброздуу дисплазия	1			C	
<b>Деформирующая остеодистрофия – болезнь Педжета</b>	1			C	
Паратиреоиддик остеодистрофия – Реклингаузена оорусу	1			C	
Херувизм	1			C	
Экзостоза– альвеолярдык өсүндүнүн гиперостоз	2	A		C	D
<b>Эозинофильная гранулема – болезнь Таратынова</b>	1			C	
<b>Факультативные предраки</b>	1			C	D
<b>Облигатные предраки</b>	1			C	D
СОПР сөөлү	2	A		C	D
БЖА гемангиомасы	1	A		C	
СОПР, тери, эрин, тил заладую шишиктери	1	A		C	
Жаак сөөктөрүнүн остеомасы	1	A		C	
Хондрома	1	A		C	
Остеодисплазия	1	A		C	
Фиброма	1	A		C	
Миксома	1	A		C	
Липома	1	A		C	
Атерома	2	A		C	D
Эпулис	2	A	B	C	D
Кератоакантома	1	A		C	
Меланома	1	A		C	
Үстүңкү жана астыңкы жаакбардын залалдуу шишиктери /Злокачественные опухоли верхней и нижней челюсти	1	A		C	
БЖА сөөктөрүнүн жана жумшак ткандарынын	1	A		C	

бузулушу жана тубаса кемтиктери / Врожденные дефекты и деформации мягких тканей и костей ЧЛО					
БЖА сөөктөрүнүн жана жумшак ткандарынын бузулушу жана пайда болгон кемтиктери / Приобретенные дефекты и деформации мягких тканей и костей ЧЛО	1	A		C	D
<b>Неврит и невралгия тройничного нерва</b>	1	A		C	D
Бет нервдеринин невралгиясы жана параличи	1	A		C	
Денталдык имплантация	1	A		C	D

#### 4-ГЛАВА: ДАРЫГЕРЛИК КӨНДҮМДӨР/ МАНИПУЛЯЦИЯЛАР

КОМПЕТЕНЦИЯЛАР	деңгээл
<b>4.1. АНАМНЕЗ ТОПТООДО ООРУЛУУНУ СУРАМЖЫЛОО</b>	
1. Негизги жана кошумча даттанууну чогултуу / Сбор основных и дополнительных жалоб	2
2. Жашоо анамнезин чогултуу / Сбор анамнеза жизни	2
<b>3. Сбор аллергического статуса</b>	2
4. Оорулардын анамнезин чогултуу / Сбор анамнеза заболевания	2
5. Коркунуч факторлорун аныктоо (тамеки чегүү, тамактануу каталыгы, гигиеналык адаттар)	2
<b>4.2. МААЛЫМАТТЫ БАШКАРУУ</b>	
1. Клиникалык маселелерге адабий булактардан жооп издөө	2
2. Оорулууга, анын туугандарына ж.б. медицина кызматкерлерине изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча маалымат берүү. Информирование пациента и его близких и др. медработников о результатах обследования.	2
3. Маалымат алуу үчүн оорулууга билдирүү / Информирование пациента для получения информированного согласия.	2
4. Амбулатордук картага, оорулуу баянына изилдөө жыйынтыктарын жазуу / Документирование результатов обследования в историю болезни / амбулаторную карту.	2
5. Куунак жашоого байланыштуу маселелер боюнча оорулууга кереш берүү (тамак-аш, физикалык активдүүлүк, тамеки чегүү, тиш тазалоо) / Консультирование пациента в вопросах, связанных с образом жизни (питание, физическая активность, курение, чистка зубов).	2
<b>4.3. ФИЗИКАЛЫК ИЗИЛДӨӨ</b>	
1. Бейтаптын жалпы абалын баалоо (сырткы көрүнүшү, абалы, тамактануусу, аң-сезими, психикалык абалы)/	2
2. Организмдин турмуштук функцияларын баалоо (дене температурасы, дем алуунун жыштыгы жана түрү, тамырдын кагышы, артериялык жана веналык басым)	2

3. Оорулуунун кечиктирилгис абалдарын жана жаракаттарын баалоо	1
4. Терини жана былжыр челди изилдөө (аз кандуулук белгилерин, цианоза, саргаюуну, күпчөк, дене суусунун азайышы)	2
5. Лимфа түйүндөрүн изилдөө	2
6. Көрүнүп турган былжыр челди сүрөттөө	2
7. Осмотр губ, ротовой области ротоглотки, а также зубов, языка корня языка, глоточных дуг, миндалин осмотр выводных протоков околоушных желез и подчелюстных желез	2
8. Ооз көңдөйүнүн, жаак, миндалин жана тилдин түбүн кармалап көрүү /Пальпация дна полости рта, щек, миндалин и корня языка	2
9. Кулак жана жаак астындагы бездерди кароо жана кармалап көрүү / Осмотр и пальпация околоушных и подчелюстных желез	2
10. Тиштин температураны сезүүсүн изилдөө / Исследование чувствительности зуба на температурные раздражители.	2
11. Пульпа абалын электроодонтометрия ыкмасы менен аныктоо/ Определение состояние пульпы методом электроодонтометрия.	1
12. Тиш каналдарынын узундугун аныктоо /Определение рабочей длины корневого канала.	2
13. Пародонтитте тиш кыймылдуулугун даражасын аныктоо / Определение степени подвижности зубов при пародонтите.	2
14. Тиштердин түрүн, түсүн жана өңөрүн аныктоо /Определение вида, цвета и консистенции налета на зубах.	2
15. Измерение глубины патологических зубодесневых карманов градуированным зондом.	2
16. Бүйлөнүн ретакция даражасын аныктоо / Определение степени ретракции десны.	2
17.Определение рН слюны, содержимого десневого кармана с использованием индикаторной бумажной полоски.	1
18. Ооз көңдөйүнүн былжыр челин кармалап көрүү / Пальпация слизистой оболочки полости рта.	2
19. Зондирование глубоких язв, свищей.	1
20. Определение болевой и тактильной чувствительности зондом, иглой.	2
21.Определение микротоков полости рта.	1
22. Проведение симптома Никольского при пузырьных дерматозах.	1
23. Трансиллюминациялык жана люминесценттик диагностиканы өткөрүү.	1
24. Функционалдык сынаманы өткөрүү (бүлтүктүү, гистаминдүү, Шиллера- Писарева, Ясиновский, Кавецкий, Роттер, Кулаженко)	1
25. Функционалдык изилдөөнү өткөрүү (биомикроскоп, чайноо сынамасы, полярография, реодентеграфия, реопародонтография, фотоплетизмография)	1
26. ЭМГны өткөрүү. Мاستикациография. Гальванометрия.	1
27. Кандын, шилекейдин биохимиялык анализи	1



28. <b>Определение степени податливости слизистой оболочки.</b>	1
29. <b>Определение выносливости пародонта. Гнатодинамометрия</b>	1
30. Пародонт атрофиясынын даражасын аныктоо / Определение степени атрофии пародонта;	1
31. <b>Определение жевательной эффективности зубных рядов по Агапову</b>	1
32. Одонтопародонтограмма анализи.	1
33. <b>Проведение анализа моделей челюстей с целью определения пути введения и выведения протеза.</b>	2
34. <b>Изучение моделей в параллеллометре</b>	1
34. <b>Диагностикалык моделдерди үйрөнүү</b>	2
36. Биринчилик медициналы ккартаны тариздөө	2
37. Федорова-Володкина, Грин-Вермиллиона, РНР ж.б. индекстеринин жардамы менен ооз көндөйүнүн клиникалык абалын аныктоо	2
38. Гигиенаны окутууну жүргүзүү	
39. <b>Көзөмөлдөнүүчү</b> тиштерди тазалоону өткөрүү / Проведение контролируемой чистки зубов;	
40. Тиштерди тазалоонун стандарттык ыкмасын үйрөнүү /Обучение стандартному методу чистки зубов;	
41. Санитардык-агартуучулук иштерди жүргүзүү /Проведение санитарно-просветительной работы;	
42. КПУ, КП индекстеринин жардамы менен тиш кариесинин интенсивдүүлүгүн аныктоо / Определение интенсивности кариеса с помощью индексов КПУ, КП зубов и поверхностей;	2
43. Периодонт ткандарынын абалын СРІ, РМА ж.б. индекстерин колдонуу менен аныктоо	2
44. <b>Расшифровка внутриворотных (прицельных) рентгенограмм и рентгенограмм костей лицевого скелета (в прямой и боковых проекциях, панорамные, ортопантограммы);</b>	1
45. Аныкталган алгоритмдер боюнча чыккы-астыңкы жаак патологиясы бар оорулууларды изилдөөнү өткөрүү / Проведение обследования больных с патологией височно-нижнечелюстного сустава (ВНЧС) по определенному алгоритму;	2
46. <b>Выбор наиболее информативных методов дополнительного обследования детей с первично-костными и функциональными заболеваниями ВНЧС;</b>	2
47. БЖА жаракаттары учурунда кечиктирилгис жардам көрсөтүү жана ооруканага жаткыруу / Оказание неотложной догоспитальной помощи при различных видах травм ЧЛЮ, определить сочетанную травму, показания к госпитализации;	2
48. Ар түрдүү курактагы балдардын тиш-сөөк аномалияларын изилдөөнү өткөрүү / Проведение обследования детей с зубочелюстными аномалиями разных возрастных групп;	2
49. <b>Рассчёт контрольно-диагностических моделей по методикам Пона, Коркхауза, Герлаха, Снагиной, Тонну, Нансе;</b>	2

50. Описание Денталдык рентгенограмманы сүрөттөө /	2
51. Ортопантомограмма анализин жүргүзүү	2
52. Каптал телерентгенограмманы изилдөөнү өткөрүү (краниометрию, гнатометрию,профилometriю);	1
53. Чыккый астыңкы жаак муундарынын томограмма анализин аныктоо	1
54. Гарсон, Изар боюнча бет формасын аныктоо;	1
55. Баштын фотометрикалык изилдөөсүн жүргүзүү	1
56. Ортодонтиялык бейтаптын профилдик түрүн аныктоо	1
57. Паспорттук-соматикалык жана сөөк жашына ылайык бейтаптын жашын аныктоо	1
58. Балдардын тиш жаак аномалияларын жана бузулууларын аныктоо, аларга адистештирилген жардам көрсөтүү үчүн ортодонт-дарыгерге жиберүү жана аларды диспансердик эсепке алуу	1
59. Жаак-бет, моюн аймагын эки кол менен (бимануалдык) изилдөө /	2
60.Инцизиондук жана эксцизиондук биопсия алуу техникасы	1
61. Цитологиялык жана гистологиялык (ТАБ) изилдөөлөр үчүн пункциялык биопсиянын техникасы	1
62.Үстүңкү жаак синусун изилдөө	1
63.- Тишти имплантациялоо операциясын пландаштырууда беттин жана ооз көңдөйүнүн жумшак жана сөөк ткандарын текшерүүнүн инструменталдык ыкмаларын жүргүзүү	1
64.- Бейтаптын ден-соолук абалы тууралуу толтурулган сурамжылоого ылайык, организмдин функционалдык (бардык органдардын жана системалардын) абалын	1
65.- Жаактын диагностикалык моделин изилдөө, шариктерди белгилөө менен имплантанттардын ордун, ийилүү бурчун жана анологиясын аныктоо.	1
66. Денталдык операцияларды жасоодо документтерди туура тариздөө.	1
67. БЖА бузулууларынын этиологиясы, патогенези тууралуу алынган болжолдуу маалыматтардын негизинде ортодонт менен ооругандарга (бейтап ооруларын, жашоо анамнезин сабаттуу чогултуу, бейтапты кылдат кароо менен) клиникалык изилдөө жүргүзүү	2
<b>4.4 Жалпы билгичтик</b>	
1. Суюктуктарды кан-тамырга куюуну кошкондо бардык инъекциялардын түрүн билүү	2
2. Тамчылатма, чуурутма (струйно) дарыларды жана кан ордуна колдонулуучу дарыларды	2
3. Рентгенографиялык изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын чечмелөө	2
4. Гемоглобинге, лейкоцитозго, СОЭге (жалпы кан анализине) тапшырылган кан анализин чечмелөө	2
5. Жумушта кол жуунун туура техникасын колдонуу	2
6. Хирургиялык кийлигишүүлөр үчүн оперативдик даярдык, асептика жана антисептика	2

7. Операцияга даярдык (операция алдында колду жуу, стерилдүү операциялык формаларды, кол каптарды кийүү)	2
8. Аллергиялык сынамалардын жыйынтыгын чечмелөө	2
9. Цитологиялык, бактериологиялык изилдөөлөр үчүн суртүндүлөрдү (мазок), материалдарды алуу	2
10. Балдардын дене табын өлчөө	2
11. Балдардын дем алуусун жана пульсун билүү	2
12. Хирургиялык жиптерди (шов) алуу	2
13. АБ өлчөө	2
14. Инфильтрациялык анестезияны жүргүзүү:	2
а) интралигаментардык	2
б) интрасепталдык	2
в) сөөк астына, үстүнө (поднадкостничная)	2
г) сөөк ичине (внутрикостная)	2
д) Вишневский боюнча сойлоочу инфильтрация / <b>ползучая инфильтрация по Вишневскому</b>	2
15. Үстүнкү жаакка анестезия <b>өткөргүчүн жүргүзүү</b> / Проведение проводниковых анестезий на верхней челюсти	1
а) инфраорбиталдык	2
б) тубералдык	2
в) <b>чоң таңдай тешиги</b> / у большого небного отверстия	2
г) <b>у резцового отверстия</b>	2
16. Астыңкы жаакка анестезия <b>өткөргүн жүргүзүү</b> / Проведение проводниковых анестезий на нижней челюсти	1
а) мандибулярдык	2
б) торусалдык	2
в) <b>у подбородочного отверстия</b>	2
<b>4.5 Кечиктирилгис жардам көрсөтүүдөгү манипуляциялар</b>	
1. <b>Өпкө-жүрөк реанимациясы (муляждагы жүрөк раанимациясынын негизги алгоритми)</b> / Сердечно-легочная реанимация (основной алгоритм сердечной реанимации, на муляже)	2
2. Сырткы жаракаттарга (жаралар, кан агуу, күйүктөр, чоюлуу, чыгып кетүү, сыныктардагы) 1-жардам жана аны изилдөө	2
3. Жаракаты бар ейтапты транспортировкалоо	2
4. Кан агуунун токтотуу (басуу, катуу таңуу, жгут колдонуу)	2
5. Жасалма дем алдыруу «ооздон-оозго», <b>мурунга ооз менен</b> «рот в нос»	2
6. Жогорку дем алуу жолдорун тазалоо ыкмасы, жогорку дем алуу жолдорундагы былжыр суюктукту сордуруп тазалоо	2
7. Жүрөккө түз массаж	2
8. Трахео - же коникотомия, трахеостомия	1
9. Геймлих ыкмасы	2

10. <b>Аба өткөргүчтү киргизүү жана аны бекемдөө</b> / Фиксация языка и введение воздуховод	2
<b>4.5 ЧОҢДОРДУН ЖАНА БАЛДАРДЫН ТЕРАПИЯЛЫК СТОМАТОЛОГИЯСЫ БОЮНЧА МАНИПУЛЯЦИЯЛАР</b>	
1. <b>Препарирование кариозных полостей 1-6 класса, атипично расположенных и некариозных полостей.</b>	2
2. <b>Проведение антисептической обработки и высушивание кариозных полостей.</b>	2
3. <b>Замешивание материалов для временных, постоянных пломб.</b>	2
4. <b>Наложение изолирующих и лечебных прокладок, временных пломб и повязок.</b>	2
5. <b>Приготовление и наложение пломбы из цементов, амальгамы, композитных материалов. Шлифование и полирование пломбы.</b>	2
6. <b>Удаление временных и постоянных пломб.</b>	2
7. <b>Проведение инструментальной и медикаментозной обработки корневого канала, его высушивание, определение степени его проходимости.</b>	1
8. <b>Проводить расширение корневых каналов с помощью химических средств.</b>	2
9. <b>Проводить импрегнационную обработку плохопроходимых корневых каналов.</b>	1
10. <b>Методики пломбирования корневых каналов.</b>	1
11. <b>Удаление зубных отложений: мягкого зубного налета, зубной бляшки, наддесневого зубного камня.</b>	2
12. <b>Полирование зубов после снятия зубных отложений.</b>	2
13. <b>Наложение и укрепление системы «Коффердам».</b>	1
14. <b>Запечатывание интактных фиссур зубов герметиками.</b>	2
15. <b>Наложение и укрепление матрицы, матрицедержателя при пломбировании кариозных полостей.</b>	2
16. <b>Проведение лечебных мероприятий по реминерализации эмали с целью профилактики и лечения кариеса (ремтерапия, фторлак).</b>	2
17. <b>Проведение метода полного сохранения пульпы зуба.</b>	2
18. <b>Проведение метода частичного сохранения пульпы зуба.</b>	1
19. <b>Наложение пасты для девитализации пульпы.</b>	2
20. <b>Вскрытие полости зуба в резцах, клыках, премолярах и молярах и иссечение свода над коронковой полостью.</b>	2
21. <b>Раскрытие полости зуба, трепанирование коронки интактных зубов.</b>	1
22. <b>Полное удаление пульпы из полости зуба после обезболивания и девитализации.</b>	1
23. <b>Антисептическая обработка коронковой полости и инструментальное расширение устьев корневых каналов.</b>	2

24. Инструментальная обработка корневых каналов в различных группах зубов.	2
25. Промывание корневого канала , различными лекарственными препаратами.	2
26. Пломбирование проходимых корневых каналов нетвердеющими и твердеющими пастами.	2
27. Электрофорез корневых каналов с использованием различных лекарственных средств.	1
28. Удаление из корневых каналов пломбировочного материала и обломков инструментов	1
29. Проведение лечебных манипуляций при перфорации дна коронковой полости и стенок корневых каналов зуба.	2
30.Промывание патологических зубодесневых карманов со шприца, пульверизатора.	2
31.Введение турунд с лекарственными веществами в патологический зубодесневой карман.	2
32.Рассечение патологического десневого абсцесса.	1
33.Проведение закрытого кюретажа патологических зубодесневых карманов.	1
34.Приготовление и наложение лечебных повязок.	2
35.Введение в гипертрофированный десневой сосочек лекарственных веществ, с целью склерозирования.	1
36.Устранение местных травмирующих факторов.	2
37.Введение лекарств под элементы поражения и переходную складку.	1
38.Проводить лечебные манипуляции при лечении заболеваний тканей пародонта и слизистой оболочки полости рта (апликации, орошения) промывание, удаление налетов и некротизированных тканей.	2
39.Проведение физиотерапевтического лечения (вибромассаж, гидромассаж, ионофорез).	1
40.Лечение заболеваний слизистой оболочки с применением лазерных методик.	1
42. Проведение необходимых эндодонтических мероприятий в зубах временного, смешанного и постоянного прикусов (на фантомах, моделях, у пациентов, на удаленных зубах со сформированными и несформированными корнями);	2
43. Проведение методики витального окрашивания очагов деминерализации эмали;	2
44. Покрытие зубов фторидсодержащим гелем и лаком;	2
45. Проведение пломбирования всех видов кариозных полостей современными пломбировочными и реставрационными материалами;	2
46. Проведение пульпотомии с медикаментозными средствами во временных зубах;	2
47. Проведение витальной ампутации пульпы в постоянных зубах;	2

48 . Проведение девитализации пульпы некротизирующими и мумифицирующими пастами во временных зубах;	2
49. Определение «рабочей» длины корневого канала (клиническим, электронным и радиовизиографическим методом) во временных и постоянных зубах;	1
50. Проведение удаления распада корневой и коронковой пульпы при периодонтитах в сформированных и несформированных зубах;	2
<b>4.7. ОРТОПЕДИЯЛЫК СТОМАТОЛОГИЯ БОЮНЧА</b> <b>МАНИПУЛЯЦИЯЛАР</b>	
1. Овладение приемами техники препарирования зубов.	2
2. Отработка приемов работы с инструментами.	2
3. Препарирование полостей под вкладки: инлей, онлей, оверлей, пинлей.	2
4. Проведение ретракции десны.	2
5. Получение двойного оттиска	2
6. Моделирование вкладок прямым методом.	1
7. Получение оттисков для изготовления вкладок.	2
8. Припасовка вкладок в клинике.	1
9. Фиксация вкладок в клинике.	1
10. Препарирование зубов под металлические штампованные коронки.	2
11. Получение оттисков для штампованной коронки.	2
12. Препарирование зубов под цельнолитые коронки с уступом.	1
13. Препарирование зубов под цельнолитые коронки без уступа.	2
14. Получение слепков альгинатными материалами.	2
15. Получение слепков силиконовыми материалами	2
16. Препарирование зубов под пластмассовые коронки	1
17. Получение слепков для пластмассовой коронки	2
18. Фиксация всех видов коронок	1
19. Препарирование зубов под виниры.	1
20. Получение оттисков для изготовления виниров.	1
21. Препарирование зуба под металлокерамические коронки.	1
22. Препарирование зуба под металлоакриловые коронки.	1
23. Препарирование зуба под цельнокерамические коронки.	1
24. Подготовка зуба под штифтовые конструкции.	1
25. Моделирование культевой штифтовой вкладки прямым методом.	1
26. Подготовка наддесневой части корня и распломбирование корневых каналов.	1
27. Фиксация штифтового зуба на цемент.	1
28. Получение слепков для металлокерамических коронок.	2

29. Получение слепков для металлоакриловых коронок	2
30. Получение слепков для цельнокерамических коронок.	2
31. Препарирование зубов для опорных искусственных коронок мостовидного протеза.	1
32. Припасовка опорных металлических коронок.	2
33. Припасовка и фиксация мостовидных протезов на временный и постоянные цементы.	1
34. Техника снятия несъемных протезов коронковыми ножницами.	1
35. Техника снятия несъемных протезов аппаратом Коппа.	1
36. Определение и фиксация центральной окклюзии у беззубых больных.	1
37. Проверка конструкции мостовидного протеза.	1
38. Припасовка и наложение мостовидных протезов.	1
39. Препарирование зуба под мостовидные протезы из оксидциркония.	1
40. Получение слепка для изготовления частичного съемного пластиночного протеза	2
41. Получение слепка для съемного пластиночного протеза из термопластов.	2
42. Определение и фиксация центральной окклюзии для съемного пластиночного протеза.	1
43. Нанесение клинических ориентиров для подбора и постановки искусственных зубов на прикусном валике.	1
44. Проверка восковой конструкции частичных съемных протезов.	1
45. Припасовка и наложение частичных съемных протезов.	1
46. Коррекция частичных съемных протезов.	1
47. Снятие слепков для изготовления бюгельных протезов.	1
48. Припасовка и проверка цельнолитых каркасов бюгельных протезов.	1
49. Проверка металлического каркаса конструкции бюгельного протеза.	1
50. Наложение и припасовка бюгельного протеза.	1
51. Клиническое обследование при полном отсутствии зубов.	2
52. Определение морфологических особенностей твердых и мягких тканей протезного ложа.	1
53. Определение податливости и подвижности слизистой оболочки.	1
54. Фиксация и стабилизация полных съемных протезов	1
55. Припасовка индивидуальной ложки по Гербсту на верхнюю и нижнюю челюсти.	1
56. Получение функционального оттиска по Гербсту с верхней и нижней челюстей.	1
57. Нанесение анатомических ориентиров при определении центрального соотношения челюстей при полной потере зубов.	1
58. Методика определения центрального соотношения беззубых челюстей.	1

59. Анализ и коррекция ошибок допущенных при определении центрального соотношения альвеолярных отростков.	1
60. Избирательное пришлифовывание зубов.	1
61. Наложение шин при фронтальной, сагитальной, парасагитальной, фронтосагитальной стабилизации по дуге.	1
62. Снятие оттисков для изготовления имедиат протезов.	2
63. Методы получения оттисков при протезировании с опорой на имплантаты	1
64. Подбор оттискных трансферов, оттискных масс при протезировании с опорой на имплантаты	1
65. Выбор ортопедических конструкций с опорой на дентальные имплантаты	1
66. Методы фиксации ортопедических конструкций на дентальные имплантаты.	1
<b>Тиш протездерин жасоодогу технология</b>	
1.Лабораторная техника изготовления вкладок	1
2. Лабораторная техника изготовления штампованных коронок	2
3. Лабораторная техника изготовления цельнолитых коронок	1
4.Лабораторная техника изготовления пластмассовых коронок	2
5.Лабораторная техника изготовления металлокерамических коронок	1
6.Лабораторная техника изготовления металлоакриловых коронок	1
7. Лабораторная техника изготовления виниров	1
8. Лабораторная техника изготовления частично съемных акриловых пластиночных протезов	1
9. Лабораторная техника изготовления частично съемных пластиночных протезов из термопластов	2
10. Лабораторная техника изготовления бюгельных протезов	1
11. Лабораторная техника изготовления полных съемных пластиночных протезов	1
12. Лабораторная техника изготовления репонирующих, формирующих, резекционных, шинирующих (фиксирующих) аппаратов.	2
13. Технология изготовления безметалловых керамических несъемных протезов по системе CAD-CAM, Сегес и пресс-керамика.	1
14.Лабораторная техника изготовления металлических штампованно-паянных мостовидных протезов	2
15. Лабораторная техника изготовления комбинированных штампованно-паянных мостовидных протезов	2
16. Лабораторная техника изготовления цельнолитых мостовидных протезов	2
17. Лабораторная техника изготовления металлокерамических мостовидных протезов	1
18. Лабораторная техника изготовления металлоакриловых мостовидных	1



протезов	
19. Лабораторная техника изготовления штифтовых зубов	1
20. Лабораторная техника изготовления фарфоровых мостовидных протезов	1
21. Лабораторная техника изготовления современных культевых штифтовых конструкций.	1
22. Технология литья сплавов металлов	1
<b>ГЛАВА 4.8 БАЛДАР СТОМАТОЛОГИЯСЫ БОЮНЧА МАНИПУЛЯЦИЯЛАР (ОРТОДОНТИЯ)</b>	<b>денгээл</b>
1. Определение типа окклюзии пациента, по классификации ВОЗ.	2
2. Определение сроков ретенции данной ортодонтической патологии;	1
3. Накладывание лигатуры и резиновые тяги;	2
4. Снятие оттисков у детей с зубочелюстными аномалиями, в том числе при расщелинах твердого и мягкого неба;	2
5. Отливка рабочих и диагностических моделей челюстей гипсом в цоколе;	2
6. Проведение припасовки ортодонтических аппаратов и ортопедических коронок и колец в полости рта;	2
7. Активация ортодонтических аппаратов;	2
8. Проведение починки ортодонтических аппаратов;	2
9. Проведение установки брекет – системы;	1
10. Установка ретейнера в полости рта;	1
11. Изготовление каппы	2

<b>4.9 ЧОНДОРДУН ЖАНА БАЛДАРДЫН ХИРУРГИЯЛЫК СТОМАТОЛОГИЯСЫНДАГЫ МАНИПУЛЯЦИЯЛАР</b>	<b>денгээл</b>
1. Техника аэрозольной инстилляцией полости рта с помощью спенсеров	2
2. Анестезия по Берше-Дубову	2
3. Обезболивание у круглого и овального отверстий (стволовая анестезия)	1
4. Наложение працевидных повязок	2
5. Первичная хирургическая обработка ран, наложение и снятие швов	2
6. Обработка ожоговой поверхности.	1
7. Уход и перевязки послеоперационных больных	2
8. Операция удаления зубов на верхней челюсти	2
9. Операция удаления зубов на нижней челюсти	2
10. Операция удаления корней зубов на верхней челюсти	2
11. Операция удаления корней зубов на нижней челюсти	2
12. Операция сложного и атипичного удаления зуба	1
13. Операция удаления при затрудненном прорезывания зубов	1
14. Кюретаж лунки зуба	2
15. Остановка кровотечения из лунки зуба	2
16. Альвеолэктомия	1

17.Кортикотомия	1
18.Пластическое закрытие перфорационного отверстия дна верхнечелюстной пазухи	1
19.Пункция верхнечелюстной пазухи	1
20.Передняя риноскопия и тампонады носа при кровотечениях	1
21.Зубосохраняющие операции: резекция верхушки корня; гемисекция; ампутация корня; реплантация зуба	1
22.Иссечение капюшона при перекоронорите	2
23.Периостотомия	2
24.Секвестрэктомия	1
25.Дренажирование гнойных очагов при воспалительных заболеваниях ЧЛО	1
26.Вправление вывиха нижней челюсти	1
27.Наложение вакуум-дренажей после операций в ЧЛО и шеи	1
28.Временные методы остановки кровотечения	2
29.Перевязка лицевой и наружной сонной артерий.	1
30.Иммобилизация зубов при вывихе зуба лигатурной повязкой или капями	2
31.Временная иммобилизация челюстей (повязка по Айви, по Курляндскому)	2
32.Постоянная иммобилизация челюстей (индивидуальными и стандартными шинами);	2
33.Остеосинтез челюстей	1
34.Бужирование протоков слюнных желез. Введение лекарственных препаратов и контрастных веществ в протоки слюнных желез, для сиалографии;	1
35.Удаление слюнного камня из протоков слюнных желез	1
36.Иссечение ретенционных кист малых слюнных желез губ и слизистой полости рта	2
37.Гайморотомия;	1
38.Лоскутные операции при заболеваниях пародонта	1
39.Удлинение уздечки губы и языка	1
40.Вестибулопластика	1
41.Иссечение боковых и срединных кист шеи	1
42.Удаление доброкачественной опухоли	1
43.Цистэктомия	1
44.Цистотомия	1
45.Операции при дентальной имплантации. Типы и методы имплантаций	1
46.Синуслифтинг транспозиция нижнелуночкового нерва, свободная пересадка тканей лица	1
47.Проведение гигиенических мероприятий в полости рта при наличии дентальных имплантатов с супраконструкцией	1
48.Реконструктивные операции на слизистой полости рта	1

49.Пластика местными тканями, лоскутами на ножке, стебельчатыми лоскутами	1
50.Аутотрансплантации свободными мягкими и костными тканями	1
51.Реконструктивные операции в челюстно- лицевой хирургии с применением васкуляризированных тканей	1
52. Костно-пластические операции при аномалиях и деформациях челюстей (ортогнатическая хирургия).	1
53.Кормление больных с повреждениями ЧЛО и после реконструктивных операций	2
54.Гигиеническая обработка полости рта б-х с повреждениями ЧЛО и после реконструктивных операций	2
55. Эстетическая хирургия лица	1
56.Хейлопластика (односторонняя, двухсторонняя)	1
58. Уранопластика	1
57.Стафилопластика	1
60. Ураностафилопластика	1
61. Рехейлоринопластика	1
62. Велофарингопластика	1

#### 4.10. Аралаш дисциплиналардын компетенциялар каталогу

Компетенциялар	денгээл
<b>Философия</b>	
Философиялык анализ ыкмалары жана кабыл алуу	1
Социалдык абалды анализдөө жана баалоо	1
Дарыгерлик деонтология принциптерин билүү.	1
<b>Биология жана генетика</b>	
Генетиканын мыйзамдары, анын медицина жана стоматология үчүн мааниси, анын ичинде:	1
Тукум куучулук жана мультифактордук оорулардын патогенезин жана этиологиясын түшүнүүнүн негизи катары индивидуалдык өнүгүүдөгү тукум куучулуктун жана өзгөрүлмөлүүлүктүн белгилери	1
Биосфера жана экология, мите курт феномени жана биоэкологиялык оорулар	1
<b>Химия</b>	
Химиялык жана биологиялык маңызы Молекулалык жана клеткалык деңгээлдеги тирүү организм процесстеринин химиялык-биологиялык маңызы .	1
Стоматологиялык практикада колдонулган стоматологиялык материалдардын жана препараттардын касиеттери	1
<b>Физика</b>	
Биомеханиканын негизги мыйзамдары жана анын стоматология үчүн мааниси.	1

Адам организмдеги процесстердин негизги физикалык кубулуштары жана мыйзам ченемдүүлүктөрү	1
Медициналык жабдууларды иштетүүнүн физикалык негиздери.	1
Стоматологиялык жабдуулардын жана стоматологиялык аппараттардын конструкциялык өзгөчөлүктөрү жана коопсуздук принциптери.	
Иондоштуруучу нурларды колдонуу эрежелери жана алардын биологиялык ткандарга тийгизген таасири	1
<b>Баштын жана моюндун анатомиясы</b>	
Органдардын жана негизги кан тамырлардын, нерв сөңгөктөрүнүн топографиялык контурларын белгилөө.	2
Организм түзүлүшүнүн жана өнүгүшүнүн анатомиялык-физиологиялык, курактык-жыныстык жана индивидуалдык мүнөздөмөлөрү.	1
<b>Физиология</b>	
Бейтаптардагы ар кандай клеткалык, ткандык жана органдар структурасына физиологиялык баа берүүнү талдоо	1
Чондордун жана балдардын организмдеги зат алмашууда клетка мембраналарынын жана алардын транспорттук системаларынын ролу.	1
<b>Биохимия</b>	
Биологиялык бирикмелердин негизги класстарынын структурасы жана биохимиялык касиеттери, аларды трансформациялоонун негизги зат алмашуу жолдору.	1
Стоматологиялык саламаттык, тамактануу, жалпы саламаттык, оорулар жана дары каражаттарын колдонуу ортосундагы комплекстүү байланыш.	1
<b>Гистология</b>	
Адам денесинин ар кандай клетка, ткань структураларынын гистологиялык абалын талдоо.	1
<b>Патофизиология</b>	
Патологиялык процесстин мүнөзүн жана анын клиникалык көрүнүштөрүн негиздөө, кеңири тараган стоматологиялык оорулардын патогенетикалык терапиясынын принциптери	2
Адам организмдин функционалдык системасы, аларды кадимки шарттарда жана патологиялык процесстерде жөнгө салуу	2
<b>Патанатомия</b>	
Оорунун этиологиясы, патогенези, морфогенези, патоморфозу жөнүндө түшүнүктөр, ооруларды классификациялоо принциптери; жалпы нозологиянын негизги түшүнүктөрү.	2
<b>Иммунология</b>	
Иммундук системанын түзүлүшү жана функциялары, анын жаш өзгөчөлүктөрү, өнүгүү жана иштөө механизмдери	1
Иммунодиагностиканын негизги ыкмалары, иммундук статусту	1

баалоо ыкмалары жана иммуотроптук терапияны колдонуунун көрсөткүчтөрү.	
Адам организмнин иммунологиялык функционалдык системасы, аларды кадимки шарттарда жана патологиялык процесстерде тышкы чөйрөгө дуушар болгондо жөнгө салуу жана өзүн-өзү жөнгө салуусу.	1
<b>Биоэтика</b>	
Балдардын жана чоңдордун ден-соолугу, аны сактоо ыкмалары жөнүндө окутуу.	1
Медициналык этика түшүнүктөрү. "Дарыгер-бейтап", "дарыгер-туугандар" мамилеси.	1
Кыргызстандагы, ошондой эле анын чегинен тышкары жердеги социалдык кырдаалды талдоо жана баалоо.	1
Көз карашын чагылдыруу, талдоо жана логикалык ой жүгүртүү, эл алдында сүйлөө, моралдык этикалык аргументтерди, талкууларды жана тегерек столдорду алып баруу.	1
Медициналык деонтология жана медициналык этиканын принциптери	1
<b>Ички оорулар</b>	
Бейтаптын толук анамнезин чогултуп, бейтапка жана анын жакындарына сурамжылоо жүргүзүү (биологиялык, медициналык, психологиялык жана социалдык маалымат).	2
Этиологияны, патогенезин, диагностикасын, дарылоону жана кеңири тараган оорулардын алдын-алууну билүү.	1
Клиникалык картинаны, типтүү формада өтүүчү кеңири жайылган оорулардын кабылданышын жана өтүү өзгөчөлүктөрүн билүү	1
Терапиялык, хирургиялык жана инфекциялык бейтаптарга клиникалык, лабораториялык жана инструменталдык дарт коюунун заманбап ыкмалары.	1
Экспертизанын натыйжаларын чечмелөө, бейтаптын дартын алдын ала аныктоо, этиотроптук жана патогенетикалык каражаттарды эске алуу менен дарылоонун тандалган ыкмасы боюнча көрсөтмөлөрдү түзүү	1
Дартты аныктоо үчүн кошумча изилдөөлөрдүн көлөмүн белгилөө; клиникалык дарт аныктоону түзүү.	1
Негизги патологиялык синдромдор жана кечиктирилгис абалдарда бейтапка фармакотерапияны негиздөө, дары-каражаттарынын өлчөмүн, тартибин колдонуу	1
Дарылоонун натыйжалуулугун жана коопсуздугун баалоо	2
Бейтаптардын алдын-ала диагнозун аныктоо жана зарыл болгон учурда, аларды кошумча текшерүүгө жана адис-дарыгерлерге жиберүү алгоритми.	2
Бейтаптардын деталдуу клиникалык диагнозун белгилөө алгоритми	2

<b>Реанимация жана анестезиология</b>	
Кечиктирилгис жана коркунуч туудурган шарттарда жабыркагандарга 1- медициналык жардам көрсөтүү боюнча негизги медициналык диагностикалык жана терапиялык чараларды ишке ашыруу алгоритми.	2
Шашылыш чараларды жүргүзүү ыкмалары жана ооруканага жаткыруу көрсөткүчтөр	2
<b>Нур менен дарт аныктоо жана медициналык радиология</b>	
Бейтаптардын рентгендик текшерүү натыйжаларын талдоо	2
Рентгенографиянын ар кандай түрлөрүн окуу техникасына ээ болуу.	2
Рентген нурлануусунун физикалык негиздери жана колдонулган нурлануунун түрлөрү	2
Рентген изилдөөлөр (прицелдүү рентгенография, ортопантомография, радиовизиография, 3d)	2
Стоматологиялык радиографиянын принциптери.	1
Бет-жаак аймагындагы шишиктерди, шишик сымалдуулардын дартын аныктоо жана дарылоо ыкмалары	1
Балдардагы жана чоңдордогу, шилекей без жана чыккый-астыңкы жаак муундарынын ооруларынын дартын аныктоо ыкмалары	2
Рентгенограммада сыныкты жана чыгып кетүүлөрдү, ич көңдөйүндөгү газды; гидро- жана пневмоторакс ж.б. аныктоо	1
Стоматологиялык практикада колдонулган радиациялык жана УДИ диагностикасынын натыйжаларын баалоо.	2
<b>Жалпы хирургия</b>	
Бейтаптардын органдарындагы жана системаларындагы патологиялык процесстерди аныктоо үчүн лабораториялык жана функционалдык диагностиканын, термометриянын кеңири колдонулган ыкмаларынын натыйжаларын чечмелөө.	1
Дарыгерге жана бейтапка инфекцияны жуктурбоо үчүн приборлорду жана шаймандарды стерилдөө, дезинфекциялоо жана антисептикалык иштетүү принциптери жөнүндө маалымат.	2
<b>Фармакотерапия</b>	
<b>Индивидуалдуу вариабелдүүлүк жана индивидуалдуу дарылоо</b>	
Негизги фармакологиялык түшүнүктөр: дары коопсуздугу, дарылардын эффективдүүлүгү, терапиялык индекс	1
Дары каражаттарын киргизүү ыкмалары жана дары каражаттарынын формалары	2
Кош бойлуулук жана лактация мезгилинде дары каражаттарын дайындоо (жалпы ооруларды дарылоочу коопсуз дары каражаттары, аны ичүү менен байланышкан коркунучтар).	1
Ымыркайларга дарылоо үчүн дары каражаттарын жазуу	1
Дене салмагына, дене бетинин аймагына жараша өлчөмүн эсептөө менен балдарга дары каражаттарын снуштоо принциптери	1

Карыларга дары каражаттарын сунуштоо (фармакокинетикасы, фармакодинамикасы жана өлчөө принциптери)	1
Дары каражаттарынын таасири (фармакодинамиканын жана фармакокинетиканын негиздери, дары каражаттардын негизги таасири)	1
Медициналык коопсуздук, терс реакциялардын алдын алуу жана диагностикасы	
Терс таасирлери (жыштыгы, алдын алууну аныктоо, коркунуч фактору, дарыдан аллергия)	1
Фармакологиялык этияттык– реакция, күпчөк учурун баалоо	1
Дарыдан ууланууда негизги антидоттор	1
Дарылардан уулануу чаралары жана анын бөлүнүп чыгышын күчөтүүгө багытталган чаралар	1
Дарыдан уулануу (седативдик каражаттар, антидепрессанттар, опиаты, опиоиддик заттардан, парацетамол, аспирин).	1
<b>Фармакотерапиянын принциптери</b>	
Дары каражаттарын тандоо принциби	1
Дары каражаттарынын фармакологиялык касиеттерин жана бейтаптарды терапиялык, стоматологиялык дарылоодо колдонуу таасирлерин талдоо.	1
Плацебо-эффект (механизми, клиникалык сыноодогу ролу)	1
Дары каражаттарын менен дарылоо (клиникалык протокол) боюнча маалымат булактары	1
<b>Коомдук саламаттыкты сактоо</b>	
Коомдук саламаттыкты сактоодогу негизги терминдер жана түшүнүктөр	
Коомдук саламаттыкты сактоодогу негизги терминдер жана түшүнүктөр: ден-соолук жана оорулар, патогенез, этиология, индивидуалдык жана коомдук саламаттык, коомдук саламаттык, эпидемиология, клиникалык эпидемиология, профилактикалык медицина, саламаттыкты сактоо кызматы, ден-соолукту чыңдоо, жашоо образы	1
Биринчилик, экинчилик жана үчүнчүлүк профилактика жөнүндө түшүнүк	2
Дератизация жана стерилизация жөнүндө түшүнүк.	2
Инфекциялык көзөмөл жөнүндө түшүнүк.	2
Поликлиниканын жана оорукананын медициналык бөлүмдөрүнүн түзүмү жана жабдуулары; стоматологиялык медициналык уюмдарды уюштурууга карата санитардык-гигиеналык талаптар.	2
Ар кандай курактагы жана жыныстык топтордогу калктын стоматологиялык ден-соолугунун абалын баалоо	1
<b>Далилдүү медицина</b>	

Далилдүү медицина. Далилдүү медицинанын негизги түшүнүктөрү	1
Далаилдүү медицинанын негизинде биринчилик, экинчилик практиканын ыкмаларын колдонуу	2
Курчап турган чөйрөнүн факторлорунун таасиринен ден-соолук абалынын өзгөрүшүнүн (тиштин саламаттыгын кошо алганда) себеп-натыйжа байланыштарын түзүү.	1
Дары-дармек терапиясы боюнча далилдүү маалымат булактары. Далил деңгээлдери.	1
<b>Укук таануу</b>	
Диагностикалык жана дарылоо процедуралары үчүн пациенттен маалымдуу макулдук алуу талаптары жана эрежелери.	1
Бардык курактагы дарыгерлердин жана бейтаптардын жарандык укуктарын коргоо.	1
Дүйнөлүк тарыхый процесстин негизги мыйзам ченемдүүлүктөрү жана өнүгүү тенденциялары	1
Моралдык-этикалык стандарттар, кесиптик медициналык жүрүм-турум эрежелери жана принциптери, бейтаптын жана дарыгердин укуктары, эл аралык жана ата мекендик кесиптик медициналык бирикмелердин жана уюмдардын этикалык документтери.	1
Эмгек боюнча ченемдик укуктук актыларды жетекчиликке алуу, эмгек мыйзамдарынын ченемдерин конкреттүү практикалык кырдаалда колдонуу.	1
Көзкарандысыз көз карашты чагылдыруу, талдоо жана логикалык ой жүгүртүү, эл алдына чыгып сүйлөө, моралдык-этикалык аргументтер, дискуссиялар жана тегерек столдор	1
"Маалыматтуу макулдук" эрежелеринин талаптарына ылайык, ар кайсы курактагы бейтаптарга, туугандарына, досторуна маалымат берүү көндүмдөрү	1